

ISIEN KOKEMUKSIA NUORTEN MIESTEN KRISTILLISEN YHDISTYKSEN
ISÄ-LAPSI-TOIMINNASTA

Riikka-Mari Teittinen ja Niina Väyrynen
Opinnäytetyö, syksy 2010
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Helsinki
Hoitotyön koulutusohjelma
Terveystyön
suuntautumisvaihtoehto
Terveystyöntekijä (AMK)

TIIVISTELMÄ

Teittinen, Riikka-Mari & Väyrynen, Niina. Isien kokemuksia Nuorten miesten kristillisen yhdistyksen isä-lapsi-toiminnasta. Helsinki, syksy 2010, 53 s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Helsinki. Hoitotyön koulutusohjelma, Terveystieteiden tutkimuskeskus, terveydenhoitaja (AMK).

Opinnäytetyö on osa Nuorten miesten kristillisen yhdistyksen eli NMKY:n isä-lapsi-hanketta, jonka avulla Helsingin, Turun ja Tampereen NMKY-järjestöt kehittävät isä-lapsi-toimintaa vuosina 2007–2010. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata isien ajatuksia isyydestä ja isän tehtävästä lapsen elämässä sekä kuvata isien odotuksia ja kokemuksia NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta ja sen hyödyistä isän ja lapsen väliseen suhteeseen.

Opinnäytetyö toteutettiin haastattelemalla yhteensä kuutta vapaaehtoista NMKY:n isä-lapsi-toiminnassa mukana olevaa isää Tampereen ja Helsingin yksiköistä. Aineisto kerättiin teemahaastatteluina. Haastatteluaineisto käsiteltiin sisällönanalyysiä käyttäen. Opinnäytetyö on laadullinen.

Isät nimesivät lapsen tärkeimmiksi tarpeiksi saada vanhemmiltaan aikaa ja huomioita sekä emotionaalista tukea. Perimmäinen syy osallistua isä-lapsi-toimintaan oli saada yhteistä aikaa lapsen kanssa.

Tulokset osoittivat, että isät kokivat isä-lapsi-toiminnan tarpeellisena ja tärkeänä. Valtaosa isistä tunsivat oman isyyden selkiytyneen ja vahvistuneen toiminnan myötä. Yhteiset kokemukset lujittivat suhdetta ja edesauttoivat isää ja lasta tutustumaan toisiinsa entistä paremmin. Myös toiminnan sosiaalisuus ja vertaistuki nähtiin tärkeinä sekä isän että lapsen kannalta.

Isät olivat sitä mieltä, että täyden huomion antaminen lapselle kiireisessä arjessa oli haastavaa. Isä-lapsi-toiminta koettiin helppona keinona irtautua arjesta yhdessä lapsen kanssa. Valmiiksi järjestetty toiminta auttoi keskittymään lapsen kanssa tekemiseen ja olemiseen täysipainoisesti.

Isät olivat tyytyväisiä isä-lapsi-toiminnan laatuun. Suurin osa isistä näki toiminnan haasteena sen, että halukkaita osallistujia on enemmän kuin tarjontaa. Isät toivovat lisää pienimuotoisia tapahtumia, jotka olisi helpompi sovittaa kiireiseen arkeen. Tämä mahdollistaisi useimpien halukkaiden mukaanpääsyn.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että isä-lapsi-toiminta tukee isän ja lapsen välistä suhdetta sekä perheen hyvinvointia yhteisen ajan ja toiminnan kautta.

Asiasanat: isyys, isä-lapsi-suhde, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Teittinen, Riikka-Mari and Väyrynen, Niina.
Fathers' experiences of YMCA's father-child activities.
53p., 4 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing, Option in Health Care. Degree: Public Health Nurse

This final year thesis was part of the YMCA's father-child-project, in which the YMCA has been developing their father-child activities during the years 2007 and 2010. The purpose of this thesis was to find out the effects that YMCA's father-child activities had had on father-child relationships from the father's point of view. We also surveyed general opinions on fatherhood and the father's role in the child's life. The aim was to gather information from the fathers on their expectations of the YMCA's father-child project and also the advantages and possible areas of development.

The thesis was qualitative. A survey was carried out by thematic interviews with 6 volunteers taking part in YMCA's father-child activities in Helsinki and Tampere.

The fathers felt that the most important needs of a child were time, attention and emotional support from the parents. The most important reason for taking part in father-child activities was to spend time with the child.

The results showed that fathers valued and felt that father-child activities were important. Most of the fathers felt that the father-child activities had clarified and strengthened their role as a father. The shared experiences improved father-child relationships and helped them to get to know each other better. Social aspects of the activities and peer support were considered to be beneficial for both the child and their father.

Giving the child the needed attention during a busy weekday was considered challenging. The father-child activities were seen to be an easy way to spend time with the child. The organized activities also helped in improving the quality of the time spent together.

All in all, the fathers were pleased with the quality of the father-child activities. The biggest challenge for the activities was the number of eager participants compared to the places available. The fathers suggested more small-scale activities, which would be easier to fit in to their busy schedules and allow for more participants.

The final conclusion is that father-child activities support the father and child's relationship and wellness of family through time spent together in activities.

Keywords: fatherhood, father-child relationship, YMCA

SISÄLLYS

1 JOHDANTO JA TAUSTA.....	6
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Nuorten miesten kristillinen yhdistys yhteistyökumppanina	9
2.1.1 NMKY:n isä-lapsi-toiminta ja isä-lapsi-hanke	9
2.2 Lapsiperheitä koskevia poliittisia linjauksia.....	10
2.3 Isyys nyky-yhteiskunnassa	12
2.3.1 Isyyden määrittelyä	12
2.3.2 Isyyden muodostuminen	14
2.4 Isän ja lapsen yhteinen aika	15
2.4.1 Isyyden tukeminen terveydenhuollossa ja kansalaisjärjestöissä.....	16
2.4.2 Isä-lapsi-toiminta osana isän ja lapsen yhteistä aikaa	18
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS.....	19
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	20
4.1 Tutkittavat ja heidän valintansa	21
4.2 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät	22
4.3 Aineiston keruu	22
4.4 Haastattelurunko ja –teemat.....	23
4.5 Aineiston purku ja analyysi	25
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	27
5.1 Ajatuksia isyydestä ja isän tehtävästä	27
5.2 Isien odotukset NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta.....	28
5.3 Isien kokemat hyödyt isä-lapsi-toiminnasta	29
5.4 Yleinen palaute ja kehittämissuhteet.....	31
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	33

6.1 Tulosten tarkastelua	33
6.2 Yhteenvetona	35
6.3 Omat kehittämissuhteet	36
6.4 Tutkimuksen eettisyys	36
6.5 Luotettavuuden arviointia.....	38
6.6 Ammatillisen kasvun ja opinnäytetyöprosessin arviointia	41
7 JATKOTUTKIMUSAIHEET	42
LÄHTEET.....	44
Liite 1: Haastattelurunko ja –teemat	49
Liite 2: Saatekirje	50
Liite 3: Esimerkki induktiivisesta analyysistä.....	52
Liite 4: Vanhemmuuden roolikartta	53

1 JOHDANTO JA TAUSTA

Isyys on ajankohtainen aihe terveysalalla, koska isänä oleminen on suurten muutosten tilassa. Murros on muuttamassa isän roolia voimakkaasti perheen elättäjistä hoivaavaan isään (Huttunen 2001, 9). Tutkimusten (Halme 2009a & Säkjärvi 2008) perusteella voi todeta, että isät tarvitsevat yhä enemmän tukea isyyteen ja vanhemmuuteen. Melko yleisesti isät kokevat epävarmuutta omista vanhemmuuden taidoistaan ja riittävydestään vanhempina. (Halme 2009a, 87,118). Mitä kuuluu Isä? –kyselyn mukaan isillä on tarve puhua isyydestä ja vanhemmuudesta ja juuri tällä saralla isät kokevat paljon epävarmuutta (Säkjärvi 2008, 32–33).

Nykyiset uudet tuulet perhedynamiikassa ovat lähtöisin 1960-luvulta. 1950-luvulla Suomessa vallitsi vahvasti familistinen perhekäsitys. Näkemystä ohjaa ajattelutapa, jossa valintoja tehdään sen mukaan, ”mikä on perheelle hyväksi, on myös minulle hyväksi ja mikä vastaavasti on perheeltä pois, on myös minulta pois.” Perheen merkitys nostettiin siis arvoasteikolla yli omien tarpeiden. Vanhemmuuden roolimallien mukaan perhe jaettiin maskuliiniseen osaan, isyyteen, ja feministiseen osaan, äitiyteen. Äidit yhdistettiin kotitaloustöihin sekä emotionaaliseen ja hoivaavaan puoleen kun taas isät ajateltiin perheen elättäjäksi ja perheen ylimmäksi vallaksi. Tämä asetelma oli eräänlainen kirjoittamaton sääntö, ja roolimallit säilyivät sukupolvelta toiselle. (Huttunen 2001, 37, 44.)

1960-luku oli taitekohta tälle mallille ja individualismia pidetään sen taustavoimana. Aate toi mukanaan ajatuksen yksilöitymisestä, yksilön henkilökohtaisista valinnoista, päämääristä ja niiden toteuttamisesta. Nykyaikana puhutaankin individualistisesta perhekäsityksestä, joka on syrjäyttämässä perinteistä familistista perhekäsitystä. Eräänä näkyvänä merkinä tästä on naisten kouluttautuminen ja työelämään lähteminen. Tämä muutos on muuttanut myös isän roolia perheessä ja tuonut isälle lisää vastuuta kodin sisäisissä asioissa. Yksilöitymisen muita seurauksia ovat esimerkiksi eroherkkyyden lisääntyminen ja näin ollen myös uusperheiden ja

yksinhuoltajien lisääntyminen. Taustalla voidaan nähdä ihanne ikuisesta onnesta, jolloin parisuhteelta ja elämältä ylipäättään odotetaan enemmän kuin aiemmin. Haaveita ja unelmia varmasti on ollut kautta aikojen, mutta aiemmin familistisen näkemyksen aikana niitä ole ehkä uskallettu tai haluttukaan tuoda julki. (Huttunen 2001, 37–39.)

Isille asetetaan yhä enemmän odotuksia vanhempana, ja niitä tulvii esimerkiksi mediasta ja kirjallisuudesta. Enää ei riitä, että isä huolehtii taloudesta, vaan odotetaan, että isät osallistuvat lasten hoitoon ja kasvatukseen yhdenvertaisena äidin rinnalla. Uudet roolinäkemykset hämmentävät isiä erityisesti nyt murroksen aikana, kun isän rooli perheessä ja lasten arjessa vielä hakee paikkaansa. (Vuori 2004, 62–63.) Kuinka isät voivat luottaa omaan vanhemmuuteensa, kun yhteiskunnan odotuksetkin ovat vielä osittain ristiriidassa?

Emme voi tarjota kokonaisvaltaista ratkaisua, mutta haluamme osaltamme olla tukemassa isä-lapsi-toiminnan kehittämistä, jotta isät saisivat tukea ja varmuutta vanhemmuuteensa ja isyyteensä. Terveystoimijoina olemme avainasemassa terveysalalla ja osana moniammatillista tiimiä, esimerkiksi neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa, tukemassa vanhemmuutta ja varmuutta vanhemman omasta riittävydestä. Varmuus omasta riittävydestä vanhempana edesauttaa perheen hyvinvointia sekä lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Yhteinen aika vanhempien kanssa luo lapselle yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhdessäolo on sidoksissa lapsen kognitiiviseen, fyysiseen, motoriseen ja sosio-emotionaaliseen kehitykseen. (Halme 2009b; Halme 2009a, 29–33.)

Kyseessä on siis tärkeä aihe myös yhteiskunnallisella tasolla niin lapsen hyvinvoinnin sekä normaalin kasvun ja kehityksen kuin preventiivisen perhehoitotyönkin kannalta. Perheen hyvinvoinnin nähdään koostuvan yksittäisen jäsenen terveydestä, perhedynamiikasta sekä perheen ongelmanratkaisukyvyistä. Perheen merkityksen tiedostaminen antaa hoitotyölle lähtökohdan tukea perhettä sen eri elämänvaiheissa ja tilanteissa. (Eirola & Friis 2001, 75–76.) Tämän opinnäytetyön myötä tuleamme saamaan

terveydenhoitajina enemmän tietoa isien kaipaamasta tuesta ja pystymme vastaamaan siihen paremmin niin henkisesti kuin myös tarjoamalla erilaisia tuki- ja toimintamuotoja, etenkin isille tarkoitettuja.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksen aihe on rajattu yhteistyötahon kanssa sen tarpeita vastaavaksi. NMKY on kiinnostunut isyyden sekä isän ja lapsen välisen suhteen tukemisesta. Heillä on meneillään Isä-lapsi-kehittämishanke, jonka tarkoituksena on vahvistaa lasten ja isien keskinäistä vuorovaikutusta. Isyysteema on tällä hetkellä suosiossa ja aiheesta on melko paljon tietoa, esimerkiksi neuvolapalveluiden näkökulmasta, isyydestä sekä isän ja lapsen välisestä suhteesta (Halme 2009a; Kauppila 2007; Säkjärvi 2008). Isä-lapsi-toimintaa, etenkin NMKY:n omaa, on tutkittu vain vähän, ja siksi olemme rajanneet aiheen koskemaan vain NMKY:n omaa isä-lapsi-toimintaa. Kohderyhmä on rajattu Helsingin ja Tampereen NMKY:n isä-lapsi-toiminnassa mukana oleviin isiin.

Keskeisimmät käsitteet tässä työssä ovat isyys ja isä-lapsi-suhde. Ne ovat olleet alusta lähtien NMKY:n ja meidän keskeisimmät kiinnostuksen kohteet ja niiden ympärille koko tutkimus perustuu. Käsitteet liittyvät toisiinsa kiinteästi. Se, miten isät kokevat oman isyytensä, vaikuttaa isä-lapsi-suhteeseen ja toisaalta isä-lapsi-suhde vaikuttaa isyyteen ja vanhemmuuteen. Isän oma kokemus riittävydestään vanhempana vaikuttaa myös siihen, millaisen suhteen isä muodostaa lapseen. (Halme 2009a, 35.)

Tieto isien vanhemmuuden kokemuksesta auttaa vastaamaan heidän tarpeisiinsa ja tukemaan isyyttä tulevaisuudessa terveydenhoitajina yhä paremmin. Isyyden tukeminen ehkäisee perheiden pahoinvointia ja mahdollisiin ongelmiin pystytään puuttumaan paremmin kun terveydenhoitajalla on luottamuksellinen suhde niin isään kuin äitiinkin. Terveysalan ammattilaiset ovat avainasemassa ohjaamassa isiä viettämään enemmän aikaa lapsen kanssa,

esimerkiksi toiminnallisen harrastuksen kautta. Isän emotionaalisen kiintymyksen lapseen on todettu edistävän isän ja lapsen välistä suhdetta sekä parisuhdetyytyväisyyttä että perheen hyvää oloa (Halme 2009a, 35). Seuraavassa esitellään NMKY:n isä-lapsi-toimintaa ja hanketta sekä avataan isyyden käsitettä eri näkökulmista ja isä-lapsi-suhteeseen liittyvää teoriaa.

2.1 Nuorten miesten kristillinen yhdistys yhteistyökumppanina

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Helsingin ja Tampereen NMKY:n kanssa. NMKY on kerännyt palautetta isä-lapsi-leireistä muun muassa kyselylomakkeilla (Kiijärvi-Pihkala 2009). Nyt halusimme haastatella isiä ja tuoda esille heidän aitoja kokemuksiaan isä-lapsi-toiminnasta ja siitä, miten toiminta on tukenut isän ja lapsen välistä suhdetta. Suomen NMKY-järjestöt kehittävät toimintaansa isä-lapsi-hankkeen avulla vuosina 2007–2010. Opinnäytetyön tavoitteena on palvella yhteistyökumppania tuottamalla tietoa, joka tukee isä-lapsi-toiminnan kehittämistä. Isä-lapsi-toiminnan kehittäminen osaltaan tukee entistä paremmin isien vanhemmuutta ja isän ja lapsen välistä suhdetta. NMKY näkee, että isän ja lapsen välinen yhteinen aika lisää vuorovaikutuksen kautta vanhemmuuden tunnetta. NMKY aikoo käyttää samaa haastattelupohjaa ja menetelmää kuin tässä työssä on käytetty myös muihin pisteisiinsä ja sitä kautta saada kattavaa tietoa isien kokemuksista.

2.1.1 NMKY:n isä-lapsi-toiminta ja isä-lapsi-hanke

NMKY on suurin kansainvälinen poliittisesti sitoutumaton nuorisoliike. NMKY-liike on saanut alkunsa Lontoosta 1844. Liikkeen perustaja, George Williams, oli huolissaan nuorten kasvupohjasta, harrastusmahdollisuuksista sekä vapaa-ajanviettokeinoista, minkä pohjalta NMKY-liike perustettiin. NMKY:n toiminta perustuu ”kolmioperiaatteelle”, joka tarkoittaa, että ihmisen fyysinen, psyykinen ja hengellinen tasapaino kulkevat käsi kädessä. Tämä tarkoittaa, että NMKY:n kaikessa toiminnassa näitä ominaisuuksia tuetaan tasapuolisesti. (Helsingin NMKY 2009.)

NMKY:n Isä-lapsi-toiminnan perustehtävänä on mahdollistaa isien ja lasten kohtaaminen. Tärkeimpänä lähtökohtana on lapsen hyvinvoinnin lisääminen. Isien vanhemmuuden tukeminen sekä isän ja lapsen yhteinen tekeminen tukevat isä-lapsi-suhdetta ja siten lapsen hyvinvointia. NMKY tarjoaa isä-lapsi-toiminnan kautta mahdollisuuden osallistua kerhoihin, kursseille, retki- ja leiritoimintaan. Toimintaa ohjaavat arvot, jotka ovat yhdenvertaisuus, kumppanuus ja kuunteleminen. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan ihmisen ainutlaatuisuutta ja erilaisuuden kunnioittamista sekä hyväksymistä. Kumppanuudella haetaan yhdessä elämistä, yhteistyötä, vertaistukea ja toisen huomioon ottamista. Kuunteleminen käsittää ihmisen perustarpeen tulla kuulluksi ja nähdyksi. Yhdistyksen toiminta lähtee ihmisten tarpeista käsin. (Isä-lapsi-toiminta 2009.)

Helsingin NMKY toteuttaa isä-lapsi-hankkeen yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa vuosina 2007–2010. Isä-lapsi-hankkeen tarkoituksena on kehittää, yhdessä mukana olevien järjestöjen kanssa isä-lapsi-toimintaa siten, että se vahvistaa lasten ja isien keskinäistä vuorovaikutusta. Projektin avulla tuotetaan pääasiassa leiritoimintaan rakentuva toimintamalli, jonka avulla tuetaan päihteettömyyttä ja vähennetään isien alkoholinkäyttöä. Hankkeen avulla tarjotaan yrityksille mahdollisuus kehittää yhdessä NMKY-järjestöjen kanssa perhekeskeistä Tyhy-toimintaa. Hanke on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama projekti. (Isä-lapsi-hanke 2010.)

2.2 Lapsiperheitä koskevia poliittisia linjauksia

Perhepolitiikalla tuetaan lapsia ja heidän vanhempiaan. Sen avulla toteutetaan YK:n lasten oikeuksien yleissopimusta ja muita Suomessa hyväksytyjä kansainvälisiä sopimuksia liittyen perheisiin ja lapsiin. Tavoitteena on mahdollistaa lapsille turvallinen kasvuympäristö sekä turvata vanhemmille aineelliset ja henkiset puitteet synnyttää ja kasvattaa lapsia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 4.)

Suomen hallitus on sitoutunut edistämään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja ehkäisemään syrjäytymistä myös hallitusohjelman tasolla. Vuonna 2007 hallitus asetti kolme poikkihallinnollista tehtäväkokonaisuutta, politiikkaohjelmaa, hallituksen keskeisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Yksi näistä ohjelmista on lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelma. Sen pääpaino on ehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa. Ohjelman tavoitteena on tukea lasten, nuorten ja perheiden arjen hyvinvointia, vähentää syrjäytymistä, lisätä lasten ja nuorten osallistumista sekä kuulemista ja tukea lasten oikeuksista tiedottamista. Lapsiperheiden hyvinvointi on ohjelman yksi osa-alue lapsilähtöisen yhteiskunnan ja syrjäytymisen ehkäisemisen ohella. Lapsiperheiden hyvinvointia edistetään muun muassa kehittämällä vanhemmuuden tuen muotoja. Tähän pyritään kehittämällä julkisten palveluiden ja kansalaisjärjestöjen välistä yhteistyötä, jolloin ne yhteisesti ovat vuorovaikutuksessa perheiden kanssa ja tuloksena on saumatonta hyvinvointia edistävä verkosto. (Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma 2007 1-5.)

Terveyden edistämiseen ja tukemiseen yhteiskunnan kaikilla sektoreilla pyritään Terveys 2015 –ohjelman avulla. Se on linjaus Suomen terveystaloudelle vuoteen 2015 asti. Ohjelma koostuu kahdeksasta ikäryhmittäisestä tavoitteesta, joista tämän työn kannalta oleellinen tavoite on lasten hyvinvoinnin lisääntyminen, terveydentilan paraneminen ja turvattuuteen liittyvien oireiden ja sairauksien väheneminen. Lisäksi tavoitteena on säilyttää vähintään nykyisellä tasolla väestön kokemus terveydentilasta ja ympäristön vaikutuksista omaan terveyteen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2001.)

Myös Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisella kehittämisohjelmalla, eli Kaste-hankkeella linjataan sosiaali- ja terveyshuollon yleisiä kehittämistavoitteita ja toimenpiteitä vuosina 2008–2011. Kaste-ohjelman päätavoitteita ovat osallisuuden lisääntyminen ja syrjäytymisen väheneminen, hyvinvoinnin ja terveyden lisääntyminen ja terveyserojen kaventuminen sekä palveluiden laadun, vaikuttavuuden ja saatavuuden paraneminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 11–13, 72.) Kaste-ohjelma on jaettu teema-alueisiin, joista yksi on lapset, nuoret ja perheet. Niin sanotussa Lasten-Kasteessa

kantavana ajatuksena on, että lapsia, nuoria ja perheitä tuetaan ensisijaisesti heidän luonnollisessa arkiympäristössään. Tämä tarkoittaa sitä, että kehitetään toimintatapoja, joiden avulla asiantuntemus voidaan viedä lasten ja nuorten arkiympäristöön. Kaste-ohjelman avulla vahvistetaan ennaltaehkäisevää ja varhaisen tuen osaamista. (Lasten Kaste i.a.)

2.3 Isyys nyky-yhteiskunnassa

Isyyden määrittely käsitteenä ei nyky-yhteiskunnassa ole yksiselitteistä, sillä viime vuosikymmenten muutokset perherakenteessa ovat tuottaneet uusia isyyden muotoja. 1980-luvun puolivälissä isyyttä on jo jaoteltu, mutta lähinnä vain psykologiseen ja biologiseen isyyteen. Eskola (1984) huomasi isyyden tärkeän merkityksen perheiden kannalta jo 1980-luvulla, mutta kuvaa sen ajan todellista isyyttä melko radikaalisti psykologisen ja biologisen isyyden käsitteiden kautta. Psykologista isyyttä hän kuvaa elinikäiseksi vastuuksi, joka on useimmiten vaikeaa ja vain vähän palkitsevaa. Tällöin isän tehtäväksi on lähinnä nähty rahan ja erilaisten kulutushyödykkeiden tuominen kotiin, jolloin äiti on nähty ensisijaisena kasvattajana. Isällä ei ole ollut merkittävää emotionaalista roolia perheessä. Biologinen isyys nähdään sen sijaan lähinnä vain suvun jatkamisena. (Esko 1984, 29.)

2.3.1 Isyyden määrittelyä

Eniten käytetty lähestymistapa avata isyyden käsitettä tänä päivänä on Huttusen (2001) jaottelu biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen. (Huttunen 2001, 58–65). Suurin osa nykypäivän suomalaisesta isäteoriasta perustuu Huttusen näkemyksiin, jonka takia erilaisia määritelmiä on haastavaa löytää. Siksi myös tässä opinnäytetyössä isyys määritellään hänen teorianensa mukaan.

Isä-lapsi-toiminnassa on mukana monenlaisen isyyden edustajia, eikä aina ole täysin yksiselitteistä, kuka itse asiassa on isä tai miten isän rooli muodostuu. Isä

ajatellaan helposti ensisijaisesti biologiseksi tai juridiseksi isäksi, joka täyttää isyyden perinnöllisen ja laillisen näkökulman. Tämän työn kannalta keskeisimmät isyyden määritelmät ovat kuitenkin sosiaalinen ja psykologinen isyys, koska tärkeintä on, että lapsi mieltää tunnetasolla miehen omaksi isäkseen ja vastaavasti isä lapsen omakseen. Nämä ovat tärkeimmät seikat kerätessä isien kokemuksia isä-lapsi-toiminnasta ja sen merkityksistä isän ja lapsen väliseen suhteeseen.

Sosiaalinen isyys

Sosiaalista isyyttä kuvastaa asuminen ja arjen jakaminen lapsen kanssa sekä hoivan, huolenpidon ja ajan antaminen lapselle. Sosiaalinen isä ja juridinen isä mielletään helposti samaa tarkoittaviksi käsitteiksi, koska useimmiten sosiaalinen isä on samalla myös lapsen laillinen isä. Uusperheistä puhuttaessa käsitteiden erottaminen on kuitenkin tarpeellista, sillä perheen miespuolinen henkilö saattaa joskus täyttää vain sosiaalisen isän kuvauksen. (Huttunen 2001, 63.)

Psykologinen isyys

Psykologisesta isyydestä puhuttaessa tarkoitetaan isäsuhteen tunnepohjaista, kiintymykseen perustuvaa puolta. Tästä puhutaan silloin, kun lapsi itse mieltää miehen omaksi isäkseen, turvakseen ja vastaavasti miehellä on halu ja tarve pitää lapsesta huolta ja vastata lapsen tarpeisiin. Puhutaan kiintymyssuhteesta, jolloin isän ja lapsen välillä on vahva tunneside. (Huttunen 2001, 64–65.)

Isyyteen sitoutuminen

Huttunen (2001) on laatinut myös toisen tyyppisen isä-jaottelun hieman eri näkökulmasta. Kategorioita on yhteensä neljä, aktiiviset ja sitoutuneet isät, aktiiviset ja heikosti sitoutuneet isät, passiiviset ja sitoutuneet isät sekä passiiviset ja heikosti sitoutuneet isät. Edellä mainituissa ryhmissä Huttunen

nimittää sitoutuneiksi isiksi miehiä, joille isyys on tärkeä asia elämässä ja vastaavasti heikosti sitoutuneiksi isiksi miehiä, jotka eivät arvota isyyttään niin tärkeäksi omassa elämässään. Aktiivisia isiä ovat miehet, jotka antavat lapselle aikaa arjessa paljon ja passiiviset isät vastaavasti miehiä, joilla ei ole juurikaan aikaa lapselle. (Huttunen 2001, 81–82.) Tämän jaottelun valossa opinnäytetyömme kannalta on tärkeää se, miten arvokkaaksi isä kokee oman isyytensä ja miten paljon hän antaa aikaa lapselleen.

2.3.2 Isyyden muodostuminen

Naisen ja miehen kasvu vanhemmuuteen tapahtuu eri tavoin. Monille isille lapsi ja uusi elämänvaihe tulevat todeksi vasta silloin kun lapsi syntyy. Isäksi kasvaminen taas riippuu paljon siitä, miten hän suhtautuu isyyteen. Merkittävää isän vastuunoton kannalta on, onko isä halunnut lasta. Suhde ei automaattisesti ole huono lapseen, vaikka lapsensaanti olisikin ollut yllätys. Kiintymys lapseen syntyy vähitellen ja sen muodostumiseen isä tarvitsee onnistumisen tuntemuksia ja kokemuksia lastenhoidossa. Myös vanhempien välinen suhde vaikuttaa lapsen ja isän läheisyyteen sekä suhteen laatuun. (Hermanson 2007, 50.) Isillä on odotusaikana paljon kysymyksiä ja epävarmuutta, aivan kuten äidilläkin. Tuleva isä saattaa miettiä, onko hänestä isäksi tai riittävätkö rahat uudessa elämäntilanteessa. Vastuu saattaa pelottaa. (Taskinen, Kokko & Lammi-Taskula 2008, 22.)

Jo 1980- ja 1990-luvuilla on havaittu merkkejä siitä, että isyys ja isäksi tuleminen usein muuttaa miehen arvomaailmaa ja asiat priorisoidaan uudelleen. Tämän on nähty vaikuttavan myös miehen terveyskäyttäytymiseen positiivisella tavalla. Samoin on voitu tutkimusten avulla osoittaa, että isyys rohkaisee isiä sosiaalisuuteen, osallistuvuuteen ja perhekeskeisyyteen. Tämä taas merkitsee urakeskeisyyden ja oman ajan vähenemistä. Isyys ottaa mieheltä, mutta antaa myös. Ratkaisevaa onkin, miten isä omistautuu isyydelleen. Tätä ilmiötä kutsutaan isyyteen sitoutumiseksi. (Huttunen 2010.)

2.4 Isän ja lapsen yhteinen aika

Lapsi tarvitsee turvallisen olon kasvaakseen tasapainoiseksi ihmiseksi. Lapsen täytyy saada tuntee, että hän on vanhemmilleen tärkeä ja rakastettu. Yhteinen aika vanhempien kanssa luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhdessäolo on myös sidoksissa lapsen kognitiiviseen, fyysiseen, motoriseen ja sosio-emotionaaliseen kehitykseen. (Halme 2009a, 29–33.)

Isän ja äidin aktiivisuus suhteessa lapseen näkyy eri tavoin. Äiti on enemmän hoivaava ja huolehtii lapsesta tämän tarpeista lähtien, kun taas isän rooli lapsen kanssa on enemmän toiminnallinen. (Alasuutari 2006, 82–83.) Vaikka isiltä odotetaan enemmän yhdessäoloa lasten kanssa, aina aikaa ei ole riittävästi (Huttunen 2001, 81–82; Airola & Tarsalainen 2003, 73–74). Useat isät ovat kiireisiä töiden ja omien harrastustensa takia. Tällöin isät saattavat jäädä lapsille melko tuntemattomiksi, vaikka he asuvat samassa kodissa. Isät saattavat helposti jäädä taka-alalle lasten kasvatuksessa, mutta ne hetket joihin isät osallistuvat, ovat lapsille kullan arvoisia. (Airola & Tarsalainen 2003, 73–74.)

Isän ja lapsen välinen kiinteä suhde edellyttää isän emotionaalista sitoutumista ja kiintymyssuhdetta lapseen. Suhde ilmenee yhdessä tekemisenä, yhdessäolosta nauttimisena sekä mahdollisuutena vastata lapsen tarpeisiin ja erilaisiin tunnetiloihin. (Airola & Tarsalainen 2003, 73–74.) Halmeen (2009) tutkimuksesta käy ilmi, että isän läsnäololla on paljon merkitystä kehittyvälle lapselle.

Isän ja lapsen välisen suhteen muodostumiseen ja laatuun vaikuttavat muun muassa vanhemmuuteen liittyvät stressitekijät, vanhempien välinen parisuhde, perherakenne ja työssäkäynti. Isän läsnäolo parantaa lapsen koulumenestystä, kehittää ratkaisukykyä, ehkäisee päihteiden käyttöä ja auttaa ihmissuhteiden luomista. (Halme 2009a, 29–33.) Suurin vaikuttaja kuitenkin lapsen kanssa vietettyyn aikaan on isän oma arvojärjestys. Mitä tärkeämmäksi isä kokee oman lapsen ja vanhemmuuden, sitä enemmän hän viettää aikaa lastensa kanssa. (Halme 2009b.)

2.4.1 Isyyden tukeminen terveydenhuollossa ja kansalaisjärjestöissä

Huomattava osa isistä kokee epävarmuutta vanhemmuuden taidoissaan ja kyvyssään tulkita lasta. (Halme 2009a, 11–12.) Epävarmuus isyydestä ja omasta riittävydestä aiheuttaa isille melko yleisesti stressiä. Usein isät pohtivat myös lasten kasvatukseen, ajankäyttöön, talouteen ja omaan jaksamiseen liittyviä asioita ja ovat myös halukkaita keskustelemaan niistä. (Säkjärvi 2008, 57–58.) Uusiksi haasteiksi ovatkin nousseet perheen voimavarojen tunnistaminen ja mahdollisimman varhaisten psykososiaalisten ongelmien tunnistaminen ja tukeminen (Lindroos & Hyypiä 2009, 138). Haasteena on tunnistaa erityisesti isien voimavaroja.

Terveyspalveluiden piirissä terveydenhoitajat ovat suurin ammattiryhmä, jotka tukevat perheiden hyvinvointia ja vanhemmuutta. Isiä tavataan useilla terveydenhuollon eri kentillä, kuten avovastaanotolla, työterveyshuollossa, kouluterveydenhuollossa sekä neuvolassa. Yleisimmin terveysalalla vanhemmuutta tuetaan juuri neuvoloissa, jossa pääpaino on perheiden pahoinvointia ennaltaehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa (Lindroos & Hyypiä 2009, 138). Tällöin miesasiakas kohdataan isänä eikä esimerkiksi työntekijänä kuten työterveyshuollossa. Kouluterveydenhuollossa sen sijaan pääpaino kohdistuu oppilaaseen ja hänen kasvuun ja kehitykseen. Intensiivisempi yhteistyö kouluterveydenhuollon ja vanhempien välillä korostuu silloin, kun oppilaalla ilmenee ongelmia. (Hietanen-Peltola & Suontausta-Kyläinpää 2009, 155–156.)

Neuvola tarjoaa kohtaamispaikan ja oikea-aikaisen tuen antamisen lapsen kasvun lisäksi vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä, niinpä terveydenhoitajilla on tärkeä rooli isyyden tukemisessa. Neuvolan näkökulmasta isien tukeminen kohdistuu keskeisimmin vanhemmuuden tukemiseen. Muita tärkeitä tukisisältöjä ovat muun muassa isän suhde lapseen, isän rooli perheessä, isäksi kasvaminen sekä parisuhteeseen liittyvät asiat. (Lindroos & Hyypiä 2009, 138–139.) Haasteena terveysalalla on isien tasavertainen kohtaaminen ja huomioiminen yksilönä sekä heidän tavoittaminen kiireisten aikataulujen ja rajallisten resurssien myötä. (Kauppila & Sipilä 2007, 2.) Isien

heikko osallistuminen neuvolaan voi johtua siitä, ettei isiä kutsuta henkilökohtaisesti vastaanotolle vaan tieto tulee usein äidin kautta suullisesti. Isien vähäisyyttä neuvolassa leimannee myös perinteinen neivolakulttuuri, jonka mukaan isät saattavat kokea neivolakäyntien kuuluvan vain äidille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 25–26, 29, 34–37.) Vaikka resursseja on isän huomioimiseksi neuvoloissa lisätty, suuri osa isistä kokee edelleen, ettei tule huomioiduksi tasavertaisena vanhempana (Säkjärvi 2008, 57–58).

Isät tavoitetaan useimmiten perhevalmennuksessa, mutta isille ei yleisesti järjestetä omaa ryhmää ennen synnytystä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 25–26, 29, 34–37.) Vaikka isätoiminta nähdään tärkeänä muotona isien tukemisessa, ei terveyskeskuksien johto tue tarpeeksi tällaista toimintaa. Sosiaali- ja terveysministeriö (2008, 3) onkin tehnyt uusia linjauksia isien tukemiseksi neuvoloissa 1990-luvun loppupuolella. Voidaan todeta, että isien määrä neuvoloissa on kasvanut, joka kertoo isien sitoutumisesta lapsen elämään ja vanhemmuuteen. Isien sitoutumista tukee neivolapalveluiden joustavuus ja sukupuolisensitiivinen toimintatapa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 3-4.)

Pääsääntöisesti isät ovat kuitenkin tyytyväisiä neuvoloiden toimintaan ja kokevat neuvoloissa jaettavan materiaalin olevan kattavaa (Kauppila & Sipilä 2007, 2 & Viljamaa 2003, 84). On ristiriitaista huomata, että isät ovat tyytyväisiä neuvoloiden toimintaan, vaikka eivät useasti käytä näitä palveluita, mutta samaan aikaan isät tarvitsevat kuitenkin tukea useisiin isyyteen liittyviin haasteisiin. Herää kysymys, ovatko isät tietoisia neuvolan tehtävästä tukea perhettä ja vanhemmuutta ja toisaalta, onko neuvolan henkilökunta tukenut koko perhettä, mukaan lukien isät?

Väestön terveyden edistäminen kuuluu terveydenhuollon lisäksi oleellisesti myös kansanterveystyölle. Kansanterveystyöllä tarkoitetaan yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuvaa terveyden edistämistä mukaan lukien sairauksien ja tapaturmien ehkäisy sekä yksilön sairaanhoito (Kansanterveyslaki 28.1.1972/66). Tämän vuoksi terveysalan ammattilaiset

tekevät yhteistyötä myös lasten ja perheiden hyvinvointia edistävien järjestöjen ja seurakuntien kanssa.

Kansalaisjärjestöillä on merkittävä paikka kansanterveystyön edistämisessä. Lasten ja perheiden hyvinvointia, ja sitä kautta isiä ja vanhemmuutta tukevat kansalaisjärjestöt ovat yleisimmin urheilu- ja liikuntayhdistyksiä, vapaa-aika- ja harrastusyhdistyksiä sekä palvelujärjestöjä. (Kansalaisjärjestöt 2006.) Tunnetuimpia kansalaisjärjestöjä ovat muuan muassa Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Ensi- ja turvakotien liitto sekä Väestöliitto. Kansalaisjärjestöt tarjoavat monenlaisia perheitä tukevia toimintamuotoja kuten kerho- ja harrastustoimintaa perhekahviloita, tilapäistä lastenhoitoapua, lomakotitoimintaa, sijaisperhetoimintaa, tukipuhelimia, parisuhdeneuvontaa, keskustelupalstoja, vertaisryhmätoimintaa, neuvontaa, kriisiapua sekä ensi- ja turvakotipalvelua. Vertaisryhmien ja perheiden kohtaamispaikkojen merkitys liittyy osallisuuteen, yhteisöllisyyteen sekä kokemuksellisuuteen. Perheiden kuulluksi tuleminen yhdistettynä ammattilaisen tukeen lisää vanhempien omatoimisuutta ja aktiivisuutta. Vertaisryhmässä toimiminen lisää sosiaalisuutta vanhemmissa ja luo uusia ystävyys-suhteita. Suhteiden kautta arjen tukiverkostot laajenevat sekä vanhemmuus vahvistuu. (Risikko 2010.)

2.4.2 Isä-lapsi-toiminta osana isän ja lapsen yhteistä aikaa

Isien ja lasten yhdessäoloa on tutkinut myös Jalkanen (2007), jonka tutkimuksen mukaan isä-lapsi-toiminta edesauttaa yhdessäoloa lapsen kanssa ja mahdollistaa vertaistuen. Suurimmalle osalle isistä yhteinen aika lapsen kanssa on luonnollinen osa arkea, vaikka sille tuntuu olevan liian vähän aikaa. Isän ja lapsen yhteinen aika painottuu toiminnalliseen yhdessä tekemiseen. (Halme 2009a, 11–12.) Isä-lapsi-toiminta auttaa järjestämään yhteistä aikaa isälle ja lapselle. Isät ovat yleisesti halukkaita osallistumaan tällaiseen toimintaan. Se koetaan mielekkääksi tavaksi viettää aikaa lapsen kanssa. (Säkäjärvä 2008, 57–58.)

Yhteinen aika auttaa isää ja lasta tutustumaan toisiinsa paremmin, joka auttaa isää vastaamaan paremmin lapsen tarpeisiin. Toiminnassa mukana olevat isät saavat toisiltaan vertaistukea ja varmuutta vanhemmuuteensa. Isä-lapsi-toiminnan kautta myös äiti saa omaa aikaa, joka ennaltaehkäisee perheiden pahoinvointia ja lisää vanhempien tasa-arvoisuutta. Tasa-arvoisuus ja vastuun jakaminen perheessä edistää myös vanhempien parisuhdetta. (Jalkanen 2007, 2, 51–54.) Yhteinen aika lapsen kanssa tukee isän vanhemmuutta ja varmuutta omasta isyydestään. Isät ovat halukkaita viettämään yhä enemmän aikaa lastensa kanssa, jolloin isät tutustuvat paremmin sekä itseensä että omaan lapseensa ja hänen tarpeisiin.

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata isien ajatuksia isyydestä ja isän tehtävästä lapsen elämässä sekä kartoittaa isien odotuksia ja kokemuksia NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta ja sen hyödyistä isän ja lapsen väliseen suhteeseen.

Tässä työssä tutkimuskysymyksiä on neljä kappaletta, jotka ovat

1. Mitä isät ajattelevat isyydestä ja isän tehtävästä lapsen elämässä?
2. Millaisia odotuksia isillä on NMKY:n isä-lapsi-toiminnalta?
3. Minkälaista hyötyä isät ja lapset ovat saaneet isä-lapsi-toiminnalta isien kokemana?
4. Miten toimintaa voisi vielä kehittää?

Opinnäytetyössä saatujen tulosten avulla NMKY kehittää isä-lapsi-toimintaa kohdejoukon tarpeita paremmin vastaavaksi. Isän vanhemmuuden sekä isän ja lapsen välisen suhteen tukemisella voidaan ennaltaehkäistä perheiden pahoinvointia ja ongelmia (Jalkanen 2007, 51–54). Terveystoimijoina olemme avainasemassa ennaltaehkäisemässä perheiden pahoinvointia. Isien ajatuksien tiedostaminen isyydestä auttaa meitä tarjoamaan heille sopivia ratkaisuja

kuhunkin tilanteeseen tai ongelmaan. Vanhemmuuden ja isyyden tukeminen ei ulotu ainoastaan terveydenhuoltoon vaan tähän vaaditaan moniammatillista yhteistyötä. Tietoa tulisikin jakaa laajemmin sosiaali- ja terveysalalla sekä kolmannen sektorin välillä.

Isille on hyödyllistä tämän tutkimuksen aikana heränneet tunteet ja ajatukset omasta isyydestä, jotka edesauttavat isiä paneutumaan paremmin lastensa elämään ja olemaan läsnä. Yhteinen aika lapsen kanssa auttaa vahvistamaan omaa isyyttä (Halme 2009b). Tämän opinnäytetyön tulokset halutaan näkyväksi ja tavoittavan mahdollisimman monen isän, muutkin isät kuin NMKY:n toiminnassa mukana olevat.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Sen suunnittelu aloitettiin syksyllä 2009 yhdessä Helsingin NMKY:n kanssa. Suunnitteluvaiheessa tutustuimme isän ja lapsen väliseen suhteeseen sekä perheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin, väitöskirjoihin ja opinnäytetöihin. Niiden pohjalta kokosimme teoretietoa ja rajasimme teoriaosuuden koskemaan isyyden määrittelyä, isyyden muodostumista ja tuen tarvetta sekä isä-lapsisuhteen merkitystä lapselle. Tammi- helmikuun 2010 aikana yhteyshenkilömme Tampereen ja Helsingin NMKY:n toimipaikoista keräsivät meille haastateltavia isiä oman alueensa toiminnasta. Haastateltaviin isiin olimme henkilökohtaisesti yhteydessä ja sovimme haastatteluaikat. Toteutimme teemahaastattelut Tampereella ja Helsingissä helmikuussa 2010. Analysoimme aineiston helmimaaliskuussa ja keväällä kokosimme tulokset. Teoriaa ja tulosten analysointia hioimme vielä alkusyksyllä 2010. Esitimme työmme seminaarissa syyskuun puolessa välissä 2010.

4.1 Tutkittavat ja heidän valintansa

Aineistoa saamiseksi haastateltiin kuutta NMKY:n isä-lapsi-toiminnassa mukana olevaa isää. Yhteyshenkilöt valitsivat kohdejoukoksi isät, joiden he uskoivat olevan halukkaita osallistumaan haastatteluun. Valitulle kohdejoukolle yhteyshenkilöt alustivat opinnäytetyön tarkoitusta ja tavoitteita sähköpostitse. Haastateltavat osoittivat halukkuutensa osallistua tutkimukseen antamalla omat sähköpostiosoitteensa yhteydenottoa varten käyttöömmme. Vapaaehtoisein isiin olimme aluksi yhteydessä sähköpostitse ja viisi isää antoi myös puhelinnumeronsa paluupostilla. Varmistimme vielä kertaalleen isän halukkuuden osallistua haastatteluun ensimmäisen sähköpostiviestin yhteydessä, silti isillä oli mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen missä vaiheessa tahansa. Tämän jälkeen pyysimme paluupostilla tarkempia yhteystietoja, mikäli isä toivoo saatekirjeen ja haastattelurungon lähetettävän paperiversiona suoraan kotiin. Yhdelle isälle lähetimme saatekirjeen ja haastattelurungon kotiin, loput toivoivat sähköisen version. Haastattelurunko lähetettiin etukäteen jokaiselle haastateltavalle, jotta he voisivat halutessaan valmistautua haastatteluun. Haastattelijoiden kiireisen aikataulun vuoksi kahden Tampereen isän kanssa sovittiin haastatteluajankohdat puhelimitse, jotta haastattelut saataisiin tehtyä lyhyellä varoitusaajalla ja kaikki yhden päivän aikana. Muiden isien kanssa haastatteluajankohdat saatiin sovittua luontevasti sähköpostitse.

Isät olivat iältään 35–52-vuotiaita. Viidellä kuudesta isästä oli korkeakoulututkinto, yhdellä toisen asteen tutkinto. Samoin viisi isää kuudesta asui samassa osoitteessa lapsensa/lastensa kanssa. Kaksi isää oli ollut mukana leireillä ja yksi isä päiväretkillä, loput kolme isää olivat olleet mukana molemmissa toimintamuodoissa. Isät ovat olleet mukana toiminnassa vajaasta vuodesta neljään vuoteen. Kolme isää on ollut mukana noin kaksi vuotta, kaksi isää vajaan vuoden ja yksi isä pidemmän ajan.

4.2 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Valitsimme kvalitatiivisen menetelmän siksi, että sen avulla voidaan nostaa esiin aineistosta isien aitoja kokemuksia isä-lapsi-toiminnasta. Kiinnostuksemme liittyy yksilön kokemuksiin. Tarkoituksena on kuvata isien todellisia kokemuksia määritetyn joukon kautta ja etsiä isä-lapsi-toiminnan merkityksiä isille. Kvalitatiiviselle tutkimusotteelle on juuri tunnusomaista se, että kohde ja tutkija ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tämän vuoksi valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun. (Snape & Spencer 2003, 22.)

Haastatteluvaihtoehdoista valittiin teemahaastattelu, koska sen avulla haastattelu voidaan kohdentaa tiettyihin teemoihin, joista halutaan saada tietoa. Emme halunneet määritellä etukäteen kysymysten tarkkaa järjestystä, koska tarkoin laaditut kysymykset ja määritelty järjestys voivat rajata aitojen kokemusten esille tuloa. Teemojen mukaan etenevä haastattelu tuo paremmin haastateltavan äänen kuuluviin, koska keskustelu on vapaampaa eikä etene tarkoin valittujen kysymysten mukaan. Teemahaastattelussa ihmisten tulkinnat asioista ja heidän antamansa merkitykset ovat keskeisessä roolissa. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 34–35, 47–48.)

4.3 Aineiston keruu

Ennen varsinaisia haastatteluja toteutettiin koehaastattelun yhdelle Helsingin NMKY:n työntekijälle, joka oli ollut isä-lapsi-toiminnassa mukana sekä vetäjän että isän roolissa. Koehaastattelu toteutettiin työntekijälle, koska viime hetkellä varsinainen koehaastateltava, joka oli ollut toiminnassa vain isän roolissa, perui haastattelun. Koehaastattelun avulla varmistuttiin siitä, että saamme haastattelurungolla tarvittavan aineiston haastatteluteemojen analysointia varten. Koehaastattelun jälkeen materiaali jaoteltiin teemoittain ja poimittiin merkityksiä, joita haastattelussa nousi esille. Koehaastattelun perusteella havaitsimme haastattelurungon ja kysymykset toimiviksi, eli vastauksia saatiin

laatimiimme tutkimuskysymyksiin. Tämä antoi suuntaa varsinaisten haastattelujen kulkuun ja analysointiin.

Varsinaiset haastattelut toteutettiin Tampereella ja Helsingissä rauhallisessa ja häiriöttömässä ympäristössä, käyttööme varatussa tilassa. Haastattelutilanteessa olimme kumpikin mukana. Toinen oli päähaastattelija ja toinen kirjasi kannettavalle tietokoneelle pääteemoja esille tulleista aiheista. Mukana oli myös nauhuri, jotta kaikki tieto saatiin tarkasti talteen. Toisen kirjaamisella haluttiin varmistaa vastausten pääpiirteisen tallentumisen siltä varalta, että nauhurin kanssa olisi tullut mitä tahansa ongelmia. Tällä päätöksellä yhtenäistimme myös haastatteluiden kulun, oli kumpi tahansa haastattelemassa. Kerroimme ennen haastattelua meidän molempien läsnäolon haastattelussa ja varmistimme vielä ennen haastattelua, että tämä järjestely sopi isälle. Mikäli haastateltavalle ei sopisi kahden haastattelijan läsnäolo, kunnioitettaisiin tätä ja vain toinen olisi haastattelussa läsnä. Tällöin pääkohtien kirjaamista ei voitaisi suorittaa. Näin ei kuitenkaan tarvinnut menetellä yhdenkään isän kohdalla. Teimme selväksi roolijaon itsellemme ja kerroimme haastateltavalle, että toinen on päähaastattelija ja toinen kirjaa. Haastattelutilanne järjestettiin niin, että kirjaava osapuoli häiritsi keskustelua mahdollisimman vähän. Näin pyrittiin minimoimaan isien mahdollisen kiusaantuneisuuden tai hämmentymisen kahdesta haastattelijasta.

4.4 Haastattelurunko ja –teemat

Teemojen määrittely alkoi aiheen rajaamisen myötä, mikä on siis tämän opinnäytetyön tarkoitus ja millaista tietoa halutaan saada. Koska opinnäytetyön huomio kiinnittyi työn alkuvaiheessa isien kokemuksiin isä-lapsi-toiminnasta, lähdettiin kehittämään teema-alueita, jotka liittyvät kyseiseen ilmiöön. Ensimmäiset ajatukset mahdollisista teemoista olivat isien kokemat hyödyt isä-lapsi-toiminnasta ja miten toimintaa voisi vielä kehittää. Näistä teemoista muodostui opinnäytetyön punainen lanka, jonka ympärille alettiin pohtia täydentäviä teemoja. Jotta kokemukset isä-lapsi-toiminnasta tulisi kuvatuksi mahdollisimman kattavasti, päädyimme kartoittamaan myös isien odotuksia isä-

lapsi-toiminnasta. Näistä teemoista saatujen vastausten avulla voitaisiin vertailla, vastaako isä-lapsi-toiminta isien odotuksiin ja onko toiminnasta ollut hyötyä vai jäävätkö isät vielä kaipaamaan toiminnalta jotakin muuta.

Näiden teemojen lisäksi haluttiin käsitellä isien ajatuksia isyydestä ja isän tehtävästä lapsen elämässä, koska isyys itsessään on tässä opinnäytetyössä tärkeässä roolissa. Isien ajatuksia isyydestä haluttiin kartoittaa, jotta niitä voitaisiin tehdä näkyväksi. Teema-alueita muodostui siis neljä kappaletta, joilla haettiin vastauksia tutkimuskysymyksiin. Ilmiöiden monipuolisen tarkastelun avulla, NMKY saa kattavaa tietoa isä-lapsi-toiminnan kehittämiseen.

Teema-alueista muodostui haastattelurunko. Teema-alueittain pohdittiin haastattelukysymyksiä, joilla saataisiin vastauksia tutkimuskysymyksiin. Aluksi listattiin useita teemoihin liittyviä kysymyksiä, joista karsinnan jälkeen muodostettiin haastattelukysymyksiä, joilla haetaan vastauksia teemoihin ja siten tutkimuskysymyksiin. Haastattelukysymyksien tulee olla kohdennettuja, mutta tarpeeksi väljiä, jotta ajatusten moninainen rikkaus paljastuu mahdollisimman hyvin (Lewis 2003, 48).

Haastattelun alussa kartoitimme haastateltavien taustatietoja, joihin lukeutuvat isän ikä, koulutus, perhetilanne sekä lasten lukumäärä ja lasten ikä. Nämä tiedot antoivat suuntaa sille, minkälaisia isiä toiminnassa on mukana.

Ensimmäinen teema käsitteli haastateltavien isien ajatuksia isyydestä. Millaisia ajatuksia isillä esimerkiksi on vanhemmuudesta ja isyydestä ja mitä asioita lapsi tarvitsee tai odottaa isältä heidän mielestään. Nämä aiheet kuvaavat, mitä isyys haastateltaville merkitsee. Näillä kysymyksillä halusimme alustaa isä-teemaa ja saada heitä miettimään mahdollisesti syvällisemmin aihetta. Teeman vastausten avulla voidaan saada viitteitä siitä, miten isä arvottaa oman isyytensä ja miten sitoutunut isä on isyyteen. Ensimmäisen teeman avulla haettiin vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Toisen teeman avulla selvitettiin, miksi ja mitä kautta isät ovat lähteneet mukaan toimintaan ja minkälaisia odotuksia heillä on ollut toimintaan

osallistumisesta. Tästä teema-alueesta saatujen vastausten avulla saatiin vertailupohjaa sille, täyttyvätkö nämä odotukset seuraavissa teemoissa esille tulevissa vastauksissa. Näillä kysymyksillä haettiin vastauksia toiseen tutkimuskysymykseen.

Kolmannessa teemassa kartoitettiin kokemuksia siitä, mitä isät ovat saaneet toiminnalta ja vastaavasti myös mitä lapsi on saanut toiminnalta isän kokemana. Miten toiminta on tukenut heidän keskinäistä suhdettaan? Näillä kysymyksillä etsittiin vastauksia kolmanteen tutkimuskysymykseen.

Viimeisessä teemassa selvitettiin isä-lapsi-toiminnan kehittämisideoita. Isiltä kysyttiin, vastasiko toiminta heidän odotuksiaan ja mitä he edelleen toivoisivat isä-lapsi-toiminnalta. Kartoitamme tässä teemassa muutosehdotuksia, joiden avulla isä-lapsi-toiminta tukisi isän ja lapsen välistä suhdetta paremmin. Näiden avulla saadaan vastaus neljänteen tutkimuskysymykseen.

4.5 Aineiston purku ja analyysi

Litteroimme haastatteluaineiston sanasta sanaan, mutta emme huomioineet sanatonta viestintää. Tämä tarkoitti sitä, että emme kirjanneet esimerkiksi taukoja tai huokauksia. Litteroinnissa karsimme myös aiheeseen liittymätöntä keskustelua, jolla ei ollut tutkimuksen kannalta merkitystä. Tällaisia olivat muun muassa isien kysymykset haastatteliijoille valmistumisesta ja terveydenhoitajan työstä.

Tutustuimme litteroituun aineistoon huolellisesti vain lukemalla niitä aluksi monta kertaa tutustuaksemme haastateltavien ajatusmaailmaan muodostaaksemme kokonaiskuvan haastattelusta (Hirsjärvi & Hurme 2004, 143). Aineiston tultua tutummaksi, etsimme haastattelurungon mukaisesti vastauksia haastattelukysymyksiin kysymys kerrallaan. Kokosimme seinälle haastattelurungon, joka toimi valmiina viitekehyksenä analyysin alkuvaiheessa. Tämä vaihe analyysissä toteutettiin deduktiivisesti (Kyngäs & Vanhanen 1999, 7.) Kirjoitimme isoille lapuille yläkäsitteet, jotka olivat haastatteluteemat. Hieman

pienemmille lapuille kirjoitettiin kaikki haastattelukysymykset, jotka sijoitettiin oman haastatteluteeman alapuolelle, haastattelurungon mukaisesti. Näin tutkimuksen tarkoitus ja haastatteluteemat ohjasivat analyysin etenemistä.

Isien antamat vastaukset alleviivattiin ensin tekstistä, jonka jälkeen vastaukset pelkistettiin. Tämän jälkeen jokainen vastaus kirjoitettiin omalle post-it-lapulle. Nämä laput sijoitettiin seinälle kyseessä olevan haastattelukysymyksen ympärille. Kysymyskohtaisesti noudatimme värikoodia post-it-lapuissa, jotta selkiytyi, mitkä laput kuuluivat mihinkin kysymykseen. Kun kaikki vastaukset oli pelkistetty ja sijoitettu seinälle, tarkastelimme niiden yhteyksiä kysymys kerrallaan ja ryhmittelimme saadut vastaukset samankaltaisuuksien mukaan (Hirsjärvi & Hurme 2004,173–174). Nämä niin sanotut pikkuryhmät nimesimme vastausten ilmiön mukaan. Samankaltaisten vastausten toistuvuus osoitti ilmiön merkittävyyden isille. Esimerkkinä kysymys ”mitä kautta sait tiedon NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta?” Vastauksissa ilmeni muun muassa seuraavia: vaimon kautta, juliste, Internet, tuttavien kautta, ilmoitus, esite ja niin edelleen. Tämän kaltaisista vastauksista saimme nimettyä pienet yläkäsitteet, jotka olivat puskaradio, ilmoitustaulu/esitteet sekä Internet.

Yläkäsitteiden nimeämisen jälkeen pohdittiin saatuja tuloksia suhteessa tutkimuskysymyksiin. Teemakohtaisesti muodostimme pienet yläkäsitteet yhdistävän yläkategorian eli päätuloksen, joka oli vastaus kuhunkin tutkimuskysymykseen. Päätulos muovautui yhteisnimityksenä isien antamien vastausten sisällöistä käsin. Tämä osa analyysistä toteutettiin induktiivisesti. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 6-7.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Ajatuksia isyydestä ja isän tehtävästä

Tärkeimmäksi isän tehtäväksi nousi lapsen elämässä aineiston perusteella isän olemassa olo, rajojen asettaminen ja tärkeiden asioiden opettaminen esimerkiksi arvomaailman suhteen. Isän esimerkki koettiin olevan tärkeä roolimalli lapselle. Isällä on oltava kyky toimia aikuisena ja nähdä, mikä lapselle on kulloinkin tärkeää. Isä tekee päätöksiä lapsen puolesta ja ottaa vastuun niiden seurauksista. Muita merkityksellisiä isän tehtäviä olivat tuen ja turvan antaminen, lapsen huomioiminen emotionaalisesti ja yhdessä tekeminen.

”Noh, isän tehtävä on toimia turvallisena henkilönä lapsen kasvussa ja olla sellanen tuki ja turva.. ja sellanen opastava henkilö äidin rinnalla. Että molempia tarvitaan mun mielestä ja se on rooli, jota oon halunnu korostaa yhä enemmän ja enemmän.”

”Ettei mun tarvii olla mikään superisä, vaan tämmöstä, että oon olemassa, kuuntelee kun lapsella on kerrottavaa ja yrittää sitten jaksaa leikkiä niitten kanssa ja tällästä... turvallista ja tavallista olemista... sitten muistaa pitää järjestelmällisesti säännöistä kii.”

Isien mielestä lapsi tarvitsee eniten aikaa ja huomiota sekä emotionaalista tukea vanhemmilta, kuten rakkautta, läheisyyttä, kuuntelijaa ja ymmärtäjää. Lapsi tarvitsee luotettavan aikuisen, joka tukee ja kannustaa sekä mahdollistaa konkreettiset puitteet lapsen elämässä, kuten kodin ja ruuan.

”Kyl ne odottaa myöskin sitä, että isänkin syli on sitten käytettävissä, oli hauskaa tai vähemmän hauskaa.”

”Rakkautta tarvitaan välillä vähän enemmän kun mitään muuta ja sitten taas läheisyyttä, ymmärrystä, ymmärtää mitä se lapsi niinku oikeesti haluaa ja tarkoittaa.”

Isät kuvailivat isyyttään luontevana ja onnistuneena. Kaksi isää koki isäksi tulemisen aluksi hämmentävänä ja ulkopuolisena, mutta oma rooli selkiytyi pian. Yleinen kokemus isäksi tulemisesta ja isyydestä oli positiivinen. Isät ovat omaksuneet oman roolin perheessä ja kokevat itsensä tarpeelliseksi. Puolella isistä työn määrä suhteessa arkeen verotti yhdessäoloa lasten kanssa. Jotkut isät tunsivat tarvitsevansa työn jälkeen lepoa, toisilla taas työt jatkuivat vielä kotonakin. Neljä isää mainitsi haluavansa viettää enemmän aikaa lastensa kanssa.

5.2 Isien odotukset NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta

Perimmäinen syy osallistua isä-lapsi-toimintaan oli saada yhteistä aikaa lapsen kanssa. Valmiiksi järjestetty toiminta mahdollisti arjesta irtaantumisen sekä täyden huomion antamisen lapselle. Yksi isä oli ollut itse lapsena mukana NMKY:n leiritöiminnassa ja halusi samankaltaista toimintaa omalle lapselle. Yksi isä lähti mukaan toimintaan lapsen ehdotuksesta. Yksi isä kaipasi lapselleen enemmän sosiaalisia valmiuksia.

”Mikä ettei, että tommonen viikonloppuleiri vois olla hyvä irtaantuminen siitä normaalista arjesta.”

”Haluttiin tietty, et meillä ois jotain mukavaa tekemistä.”

Yleisimmin isät saivat tiedon NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta esitteiden tai ilmoitustaulujen kautta. Tietoa saatiin myös toisten henkilöiden ja NMKY:n muiden toimintamuotojen kautta. Yksi isä ei muistanut, mitä kautta tiedon oli saanut. Yksi isä haki lisätietoa NMKY:n Internet-sivuilta.

Suurimmalla osalla isistä ei ollut ennako-odotuksia toiminnalta, vaan he lähtivät mukaan avoimin mielin. Kahdella isällä oli varaukselliset odotukset toiminnan kristillisestä painotuksesta ja sen näkyvyydestä osallistujajoukossa.

Toiminnalta odotettiin myös laatu-aikaa lapsen kanssa ja mukavaa liikunnallista tekemistä.

”Mulla ei hirveitä odotuksia ollu siitä, että mä katoin että mitä se tuo tullessaan.”

”...ensin vähän pelotti, että mitäköhän hihhulointia toi oikein nyt on, että siellä on kaikki isät marimekkopaidassa, ja jotain hippejä varmaan koko porukka siellä.”

5.3 Isien kokemat hyödyt isä-lapsi-toiminnasta

Toiminta on herättänyt isissä monenlaisia ajatuksia. Oma isyys on selkiytynyt ja vahvistunut entisestään. Toiminta on myös herätellyt isiä olemaan aktiivisempia lastensa kanssa. Kahdesta isästä tuntui, ettei oma isä ole ollut tarpeeksi läsnä heidän lapsuudessaan. Nämä isät halusivat antaa lapselleen erilaisen isämallin kuin mitä itsellään oli ollut. Tämän vuoksi he haluavat erityisesti panostaa siihen, että omilla lapsilla on isä käytettävissä ja läsnä. Toiminnassa onkin ollut tärkeää yhteinen ja kahdenkeskinen aika lapsen kanssa ilman äitiä. Isät ovat kokeneet positiivisena sosiaalisuuden ja vertaistuen mahdollisuuden ryhmätoiminnassa, mutta eivät hyödyntäneet vertaistuen mahdollisuutta toiminnan ulkopuolella. Hyödyllisenä on koettu myös vaihtelu arkeen ja perheen vuorovaikutusdynamiikkaan. Toiminnassa mukanaolo on ollut mukava tapa viettää aikaa kodin ulkopuolella.

”Isän rooli on tullu rikkaammaks ja selkeemmäks ja jollain tavalla paremmaks.”

”Varmaan taas muutaman hetken lisää olla noitten veijareitten kans ilman äitiä.”

”Voidaan vertailla isien kans näkemyksiä, et mikä on hyvä juttu ja siitä sä voit blogata helposti ittelles niinku sellasen oman käsityksen ja saada paremmin sellasen oman isyyden siihen.”

Valmiiksi järjestetty kokonaisuus ja toiminta auttoivat keskittymään lapsen kanssa tekemiseen ja olemiseen täysipainoisesti. Valmiiksi järjestetyt kuljetukset ja ruuat mahdollistivat isien omien sanojen mukaan ”loman arjesta”. Tunnelmat jälkikäteen olivat hyvät. Toiminta antoi uusia kokemuksia sekä hyvää mieltä pitkäksi aikaa niin isille kuin lapsillekin. Yksi isä koki, ettei toiminta tuonut hänelle isänä mitään uutta.

Lapsen kannalta isät kokivat tärkeimpänä sen, että lapset saivat yhteistä aikaa isänsä kanssa. Isän täysi huomio ja yhteiset kokemukset isän kanssa ravitsevat suhdetta. Lapset saivat toiminnan kautta myös uusia kaverisuhteita ja elämyksiä turvallisessa ympäristössä. Kahden isän mielestä toiminta lisäsi myös sosiaalisuutta, avoimuutta ja itsevarmuutta lapsessa. Lisäksi yksi isä arvioi lapsen arvomaailman kehittyneen myönteiseen suuntaan. Kaiken kaikkiaan isät kokivat lastensa olleen erittäin tyytyväisiä toimintaan.

”Ne on saanu sen ikioman vanhemman hetkeksi siihen.”

”Isän täysi huomio.”

”Se on semmonen sosiaalisempi nykyään, että hauskaa jutella muittenkin ihmisten kanssa ku aikasemmin se oli sitä, että se vaan kommunikoi mun kautta.”

Yhteiset kokemukset lujittivat suhdetta ja edesauttoivat isää ja lasta tutustumaan toisiinsa entistä paremmin. Suhde ja kanssakäyminen ovat erilaista kuin kotona. Tutustuminen on auttanut isää olemaan paremmin läsnä lapsen elämässä, joka taas on lisännyt isän ymmärrystä lasta kohtaan. Yhteinen aika on myös lisääntynyt toiminnan ulkopuolella ja lapset odottavat kovasti jo seuraavia kertoja NMKY:n isä-lapsi-toiminnan merkeissä. Yhdessä olemiselle on enemmän tilausta kuin aikasemmin. Kaksi isää koki, että suhde ei ole muuttunut isä-lapsi-toiminnan myötä mitenkään. Nämä isät kokivat, että hänen ja lapsen välinen suhde oli jo ennestään hyvin vahva. Toiminnasta on kuitenkin tullut tärkeä asia elämässä.

”En mä tiedä onks se niin kauheesti vaikuttanu, pitäis ehkä kysyä lapsilta siihen... että ehkä me tunnetaan toisemme pikkasen paremmin.

”Yhdessäolemiselle on ehkä enemmän tilausta... toiminnan kautta tutustuu vielä paremmin et osaa paremmin sitten tukea ja olla niinku yhdessä ja mukana.”

”Yhdessäolemisen kautta sitten vahvistuu se suhde.”

5.4 Yleinen palaute ja kehittämissuhteet

Isä-lapsi-toimintaa pidetään tärkeänä, koska sillä tavalla saadaan isät ja lapset puuhailemaan yhdessä. Kaikki isät kertovat lastensa odottavan seuraavia tapahtumia. Isät kokivat, että NMKY on suunnitellut toimintansa huolella, ja he myös arvostavat sitä. Isät tiedostavat taustatyön ja suunnittelun laajuuden, joka näkyy toiminnan laadukkuutena. Isät pitävät toimintamuotoja hyvinä ja valmiina ”paketteina”, joiden laadussa ei ole juurikaan parannettavaa. Hinta on edullinen laatuun nähden ja isä-lapsi-toiminnan kautta on mahdollisuus kokeilla uusia harrastusvaihtoehtoja, joihin ei omatoimisesti tulisi lähdettyä.

”Isänä sai nostaa vähän niinku jalat pöydälle... ohjelma oli niin loppuun asti mietitty.”

”Jokaisen isän pitäis tietää, että tommonen on ja ymmärtää se että toi tekee ihan älyttömän hyvää niinku sille suhteelle.”

”Toivois, että kovin moni ei jäis niinku paitsi tästä toiminnasta.”

Kehittämissuhteet liittyvät tapahtumien määrään ja laajuuteen. Pienet ryhmäkoot koetaan tärkeiksi, mutta samalla isät toivovat, että suurempi joukko isiä olisi tietoisia toiminnasta ja voisi osallistua mukaan. Suurin osa isistä harmittelee sitä, että toiminta on melko rajoitettua ja monet halukkaat jäävät paitsi toiminnasta. Kehityssuhteena tähän ongelmaan ehdotetaan

uudenlaisia toimintamuotoja, kuten erilaisia musiikki-, tanssi- tai taideryhmiä. Tällöin isät ja lapset voisivat valita ryhmiä oman kiinnostuksen mukaan ja näin asiakkaat jakautuisivat tasaisemmin. Yhden isän mielestä isä-lapsi-toiminnalla on niin hyvät vaikutukset, että sitä kannattaisi tukea muiden järjestöjen voimin. Kyseinen isä näki toiminnan ennaltaehkäisevän vaikutuksen perheiden hyvinvoinnin kannalta.

Puolet isistä toivoi lisää pienimuotoisempia tapaamisia, esimerkiksi saunomisen, makkaranpaiston, jääkiekko-ottelun tai veneilyn merkeissä. Toiminnan ei tarvitsisi aina olla niin isoa ja ohjattua, jolloin se olisi helpompaa sovittaa arjen muihin aikatauluihin. Pienempiin tapaamisiin ei tarvitsisi välttämättä ilmoittautua vaan paikalle voisi vain ilmestyä halutessaan. Toiminnan ei aina tarvitsisi olla myöskään sponsoroitua, vaan tärkeämmäksi nähtiin valmiiksi järjestetyt puitteet yhdessäololle. Isät eivät olleet tällä hetkellä kovin halukkaita järjestämään talkoovoimin yhteistä toimintaa, koska arjen muut rutiinit vievät niin paljon aikaa. Isät toivovat siis järjestettyä toimintaa, joihin on helppo osallistua. Pienempien toimintamuotojen kautta mahdollistuisi myös niiden isien ja lasten osallistuminen, jotka eivät ehkä mahdu muuten mukaan esimerkiksi leireille.

Toimintaa toivotaan myös nuoremmalle kohdejoukolle. Kaksi isää koki, että toiminta voi jossain määrin olla liian haastavaa nuorimmille lapsille. Esimerkiksi pieni metsä- tai puistoretki kaupungissa voisi olla pienimmille hyvä.

NMKY:n eri toimipisteiden yhteistoiminta tuli esille kahden isän taholta. Toiminta voisi olla esimerkiksi useiden kaupunkien välistä yhteistoimintaa, esimerkiksi leiri, tai sitten voisi käydä vierailmassa muiden paikkakuntien isä-lapsi-toiminnoissa omatoimisesti.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tulosten tarkastelua

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, mitä isät ajattelevat isyydestä ja isän tehtävästä. Tämän tutkimuskysymyksen päätulos oli isien olemassa olo lapselle fyysisesti ja emotionaalisesti. Isän tehtävänä on isien mielestä äidin lailla antaa lapselle hoivaa ja perusvalmiuksia elämää varten. Tässä tulee selkeästi esille murros isän roolissa leiväntuojasta hoiva-isään. Isien antamissa vastauksissa kävi ilmi vanhemmuuden eri rooleja. Vertailupohjana tässä käytämme Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän vanhemmuuden roolikarttaa (Liite 4), jossa vanhemman roolit on jaettu viiteen osa-alueeseen, jotka ovat elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja ja rakkauden antaja. Haastatellut isät nimesivät useita vanhemmuuden eri osa-alueita, joka niin ikään kertoo siitä, että nämä isät ovat omaksuneet hoiva-isän roolin. Lapset sisäistävät ja tulkitsevat ympäröivän maailman sääntöjä vanhempien omaksumien mallien kautta, jolloin vanhempi toimii roolimallina (Seppä 2001, 48). Vastausten perusteella jokainen isä halusi antaa lapselleen aikaa kiireisen arjen keskellä. Lisäksi isät arvottivat oman isyytensä korkealle ja tärkeäksi asiaksi elämässä. Huttusen (2001, 81–82) mukaan tällaisia isiä nimitetään aktiivisiksi ja sitoutuneiksi isiksi. Kun isä sitoutuu perheen arkeen, hänelle ei muodostu tarvetta toimia autoritaarisesti. Isän läsnäolo auttaa lasta muodostamaan luottamuksellisen suhteen vanhempaan, jolloin lapsen on helpompi seurata isän esimerkkiä. (Seppä 2001, 48.) Voidaan todeta, että isällä on yhtä merkittävä rooli perheessä kasvattajana ja hoivaajana kuin äidillä. Haastatellut isät halusivat olla merkittävässä roolissa lapsen elämässä ja kantaa vastuuta.

Toisessa tutkimuskysymyksessä kartoitettiin, millaisia odotuksia isillä oli NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta. Yhteinen aika lapsen kanssa nousi selvimmän esiin jokaisen isän kohdalla, jota he toiminnan kautta saivat. Myös Jalkasen (2007) mukaan merkittävimmät syyt lähteä mukaan isä-lapsi-toimintaan ovat yhteinen aika lapsen kanssa ja muihin ihmisiin tutustuminen. Isätoiminta

nähdään mielekkäänä tapana viettää aikaa lapsen kanssa (Säkäjärvä 2008, 41). Tämän tutkimuskysymyksen tulos osoittaa, että NMKY:n isä-lapsi-toiminta vastaa toiveita saada yhteistä aikaa lapsen kanssa.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä selvitettiin, minkälaista hyötyä isät ja lapset ovat saaneet isä-lapsi-toiminnalta isien kokemana. Kahdenkeskinen aika sekä tutustuminen itseensä ja lapseen nähtiin merkittävimmiksi hyödyiksi isien näkökulmasta. Isä-lapsi-suhteen lähentyminen isä-lapsi-toiminnan kautta nousi esiin myös Jalkasen (2007, 52) tutkimuksessa. Osallistuminen isä-lapsi-toimintaan tukee perheiden hyvinvointia, siten, että isä ja lapsi saavat yhteistä aikaa samalla kun äiti saa omaa aikaa. Isän ja lapsen välinen yhteinen aika tukee isän vanhemmuutta ja luo lapselle yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhdessäolo vanhemman kanssa tukee lapsen kognitiivista, fyysistä, motorista ja sosioemotionaalista kehitystä. (Halme 2009a, 29–33.) Terveystoimintajien olisikin tärkeää tiedostaa isä-lapsi-toiminnan positiivinen merkitys perheiden hyvinvoinnille kokonaisvaltaisesti. Terveystoimintajana on avainasemassa viemässä tätä tietoa perheille yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Tulosten perusteella voidaan todeta, että isä-lapsi-toiminnalla on preventiivinen vaikutus perheiden pahoinvointiin.

Neljäs tutkimuskysymys selvitti, miten toimintaa voisi vielä kehittää. Isät toivoivat lähes yksimielisesti lisää pienempiä tapaamisia, jolloin toiminta tavoittaisi suuremman osallistujajoukon. Pienimuotoisemmat tapaamiset olisi myös helpompi sovittaa omaan aikatauluun. Myös muissa isä-lapsi-toiminnoissa mukana olevat isät toivoisivat kiireisen arjen takia toimintaa esimerkiksi iltoihin ja viikonloppuihin (Säkäjärvä 2008, 55). Isä-lapsi-toiminnan positiivinen vaikutus on huomattu myös muualla Suomessa ja toiminnan toivotaan tavoittavan useampia isiä (Jalkanen 2007, 52). NMKY:n olisikin hyvä ottaa toimintaa suunnitellessa huomioon erilaiset vaihtoehdot, joiden avulla isien tavoitettavuus paranee. Toiminnasta tulisi tiedottaa valtakunnallisesti, jotta useampi taho olisi siitä tietoinen. Tämä edellyttäisi myös toiminnan uudelleen organisointia, jotta kaikilla halukkailla olisi mahdollisuus päästä mukaan. Matalan kynnyksen preventiivistä perhetyötä tarvitaan yhä enemmän.

6.2 Yhteenvetona

Yhteenvetona voidaan sanoa, että kansalaisjärjestöillä on merkittävä rooli vanhemmuuden ja lapsiperheiden tukemisessa yhdessä terveystalveluiden kanssa. Moniammatillista yhteistyötä edistämällä rajoja ylittäväksi verkostoksi, pystytään tukemaan mahdollisimman monia lapsiperheitä. Isä-lapsi-toiminta osana terveyden edistämistä ja kansanterveystyötä tukee ennaltaehkäisevää työtä. NMKY:n toiminnassa on otettu huomioon poliittiset linjaukset. Isä-lapsi-toiminnassa pyritään tukemaan lapsiperheiden arkea muun muassa siten, että isä-lapsi-toiminnassa esille tulevat ilmiöt voisi jatkua kotonakin, ja siten tukea lapsiperheiden arkea ja viedä asiantuntijuutta arkiympäristöön. Isä-lapsi-toiminnan tarkoituksena ei siis ole tarjota vain yksittäisiä elämyksiä isälle ja lapselle, vaan tarjota malleja yhdessäoloon niin, että yhdessäolo ja toimintamallit voisivat jatkua arjessa kotona ja sitä kautta edistää perheiden hyvinvointia.

Kansalaisjärjestöillä on suuri rooli isyyden tukemisessa. Isät mieltävät neuvolat usein äidille suunnatuksi palveluksi, kun taas kansalaisjärjestöillä ei ole tällaista leimaa isien silmissä. Tästä syystä kansalaisjärjestöillä on hyvä tilaisuus markkinoida toimintaansa juuri isälle. Tällöin isien ennakko-odotukset eivät ole niin voimakkaat. Isät on helpompi saada mukaan toiminnallisuuden kautta, jolloin myös he pääsevät osalliseksi perheitä ja vanhemmuutta tukevaan verkostoon. Lapsiperheitä tukevan toiminnan tulee olla helposti lähestyttävää, jotta sinne mahdollisimman moni hakeutuisi. Erilaisissa vertaisryhmissä ja perheiden kohtaamispaikoissa mukana olo edesauttaa osallisuutta ja sosiaalisen pääoman kasvua. Sosiaalinen vertaistuki herättää isissä ajatuksia omasta isyydestä ja pohdintoja omasta roolista vanhempana. Vanhemmuuden roolit ja niiden merkitys selkiytyvät pohdintojen myötä. Arjen vertaistuki vahvistaa vanhemmuutta ja lisää perheiden hyvinvointia.

6.3 Omat kehittämissuositukset

Toimintaa tulisi laajentaa entisestään, jotta se tavoittaisi yhä useamman isän ja heidän perheensä. Tavoitettavuuden kautta saataisiin näkyväksi toiminnan positiiviset vaikutukset. Tämä tarkoittaisi sitä, että NMKY:n tulisi lisätä resursseja toiminnan lisäämiseksi sekä mainostamiseksi.

Saatujen tulosten perusteella isä-lapsi-toiminnan ikäjakauman voisi organisoida uudelleen. Laaja ikäjakauma haastaa NMKY:n työntekijöitä kehittämään virikkeellistä toimintaa oli lapsi sitten 4- tai 14-vuotias. Esimerkiksi leirit voisi jakaa yli ja alle 10-vuotiaiden leireihin. Se palvelisi paremmin kohdejoukkoa ja helpottaisi suunnittelua. Samalla osallistujamäärä jakautuisi tasaisemmin leirien välillä. Haasteeksi nousevat kuitenkin perheet, joissa isät lähtevät usean eri-ikäisen lapsen kanssa toimintaan. Toisaalta on myös tärkeää mahdollistaa sellaisten perheiden mukaanpääsy, joissa lasten ikäjakauma on suuri.

6.4 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen tekoa ohjasi terveydenhuollon ammattiryhmien eettinen ohjeisto. Aineistomme ja lähteemme perustuvat ajankohtaiseen tieteelliseen ja tutkittuun tietoon. Tutkimus toteutettiin ihmisarvoa loukkaamatta. (Etene i.a.) Lupa-asiat huomioitiin niin yhteistyötahon kuin haastateltavienkin kanssa. Laadimme sekä Helsingin että Tampereen NMKY:lle tutkimuslupahakemuksen, jonka avulla esittelimme tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimusmenetelmät. Tutkimusluvan hyväksyminen osoitti NMKY:n yhteistyöhalukkuuden.

NMKY:n toivomuksesta heidän yhteyshenkilönsä lähestyivät isiä, jotka mahdollisesti haluaisivat osallistua haastatteluun. Jo tässä vaiheessa NMKY:n yhteyshenkilöt esittelivät valitulle kohdejoukolle tutkimusta ja sen tarkoitusta sähköpostitse. NMKY uskoi isien osallistuvan todennäköisemmin haastatteluun, jos kutsu tulee heidän kauttaan tuttuna yhteistyötahona. Vapaaehtoiset isät jättivät yhteystietonsa NMKY:n yhteyshenkilölle ja siten antoivat meille luvan ottaa heihin yhteyttä. Sähköpostitse lähetetyssä saatekirjeessä kävi ilmi

tutkimuksen tausta, tarkoitus ja miten saatua haastattelumateriaalia tullaan käyttämään. Etukäteen lähetetyllä saatekirjeellä ja haastattelurungolla halusimme lisätä avoimuutta vähentämällä ennakkoluuloja. Informoinnin tarkoituksena oli saada mahdollisimman moni isä osallistumaan varmemmin, koska informoinnin laatu saattaa ratkaista, haluavatko ihmiset osallistua tutkimukseen vai ei. (Kuula 2006, 99–101.)

Tutkimuksessa noudatettiin ihmisarvon kunnioittamisen periaatteita, joka näkyi siten, että tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Vapaaehtoisuus näkyi heti alussa siten, että saimme vain kiinnostuneiden isien yhteystietoja käyttöömmme. Varmistimme osallistumishalukkuuden vielä erikseen ensimmäisen sähköpostiviestin yhteydessä, jonka lisäksi saatekirjeessä korostettiin osallistumisen vapaaehtoisuutta. Haastateltavien itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin siten, että isille annettiin tietoa tutkimuksesta, sen tarkoituksesta, toteuttamisesta, käsittelymenetelmistä ja tavoitteista. Nämä asiat tulivat ilmi isille lähetetyssä saatekirjeessä, sekä yhteisessä keskustelussa ennen haastattelua. Tämä mahdollisti vapaaehtoisen osallistumisen tutkimukseen ja myös mahdollisen kieltäytymisen tutkimuksesta. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 20; Kuula 2006, 106–107.)

Viisi haastattelua toteutettiin NMKY:n tiloissa, joissa oli varattu rauhallinen ja yksityinen tila. Yksi haastatteluista suoritettiin kaupungin kirjastossa haastateltavan pyynnöstä. Haastateltava ei kokenut julkisen tilan tuomaa rauhattomuutta ja yksityisyys-näkökulmaa ongelmaksi. Saimme kuitenkin järjestettyä rauhallisemman tilan haastattelua varten.

Anonymiteettisuoja painotettiin haastattelutilanteessa. Suullinen lupa anottiin haastateltavalta vastausten nauhoittamiseen huomioiden vastaajan anonymiteetin. Tämä näkyi siten, että nauhalle ei saneltu eikä papereihin kirjattu haastateltavien nimiä tai muita tunnistettavia tietoja. Lisäksi haastatteluaiakataulu järjestettiin siten, etteivät haastateltavat kohtaa toisiaan missään vaiheessa haastattelupaikalla. (Kuula 2006, 61–62.) Haastateltavia rohkaistiin kertomaan rehellisesti kokemuksiaan, koska heitä ei voida tunnistaa

jälkeenpäin. Haastattelu eteni haastateltavan ehdoilla ja tarvittaessa haastattelija teki tarkentavia kysymyksiä.

Haastatteluissa saatuja tietoja käsiteltiin salassa ja luottamuksellisesti. Sekä äänitallenteet että litteroitu materiaali olivat tekijöiden hallussa, eikä niihin muut päässyt käsiksi. Aineistoissa ei tullut missään ilmi haastateltavien nimiä tai muita tunnistetietoja. (Kuula 2006, 108–109.) Aineiston analyysi tehtiin vain isien antamien merkityksien ja painotuksien pohjalta. Opinnäytetyön tekijöiden omien ennako-oletusten tai toiveiden ei annettu vaikuttaa tulosten analysointiin. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 136.) Raportin valmistuttua haastatteluaineisto hävitettiin, eikä sitä käytetty muuhun tarkoitukseen kuin tämän opinnäytetyön tekemiseen.

6.5 Luotettavuuden arviointia

Yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta, koska kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134). Tutkimuksen raportti tulee kirjata siten, että lukijan on mahdollista seurata tutkijan päättelyä ja arvioida sitä. Lukijan tulisi myös tulla vakuuttuneeksi siitä, että tehdyt ratkaisut ovat oikeutettuja ja luotettavia. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 2006, 219–220.)

Yhteyshenkilömmme NMKY:ssä keräsivät toimintansa piiristä mahdollisesti halukkaita haastateltavia. Tämä saattaa heikentää luotettavuutta, mikäli on lähestytty vain sosiaalisiksi katsottuja isiä. Tulosta saattaa väärentää isien samankaltaisuus, mutta kuitenkin tutkimusaineisto tulee kerätä niiltä isiltä, jotka haluavat osallistua tutkimukseen ja jotka kykenevät ilmaisemaan itseään. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistettävyyteen, vaan aineisto kerätään sieltä, missä kohteena oleva ilmiö esiintyy. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 2006, 216.) Kutsun saaneiden tai kieltäytyjien määrästä meillä ei ole tietoa.

Koehaastattelun perusteella saatiin varmuus siitä, että haastatteluteemojen kautta saadaan tarvittavaa tietoa opinnäytetyön tarkoitusta varten. Jälkeenpäin vasta aineistoa analysoidessa huomattiin, että kysymys omasta isyydestä olisi voinut olla toisin muotoiltu. Tässä isät kertoivat useasti omasta onnistumisestaan isänä. Isyyden kokemuksiin tämä kyllä liittyy, mutta tarkoituksena oli saada monipuolisempia kokemuksia ja ajatuksia isyydestä. Tähän olisimme voineet puuttua jo haastattelutilanteessa tarkentavilla kysymyksillä. Haastattelut toteutettiin loppujen lopuksi hyvin pienillä aikaväleillä, jolloin emme olleet ehtineet vielä litteroida ensimmäisiä haastatteluja ja huomata tätä puutetta.

Jokaiselle isälle lähetettiin etukäteen haastattelurunko, jotta he olisivat voineet valmistautua ja tutustua kysymyksiin jo ennakkoon. Tämän toivottiin vähentävän jännittyneisyyttä haastattelutilanteessa ja isät osaisivat antaa harkittuja ja monipuolisia vastauksia, kun on ennalta tiedossa haastattelun kulku. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Tämä toimi erityisen hyvin muutaman isän kohdalla, koska he olivat todella miettineet asioita ja vastauksia kysymyksiin. Esimerkiksi kaksi isää oli tehnyt jo ennakkoon muutamia muistiinpanoja, joista he halusivat kertoa. Yksi isä toi jopa mukanaan tiivistelmän vastauksista, jonka hän halusi antaa meille mukaan. Kaikki isät tosin eivät olleet valmistautuneet yhtä hyvin, osa ei ollut edes lukenut haastattelurunkoa. Tämä seikka näkyi kyseisten isien kohdalla vastausten syvällisyyden ja monipuolisuuden vähäisyytenä. Toisaalta haastattelijalta vaaditaan taitoa ja kokemusta, jotta hän osaa joustavasti edetä tilanteen edellyttämällä tavalla, esimerkiksi tehdä tarkentavia kysymyksiä (Hirsjärvi & Hurme 2004, 35).

Haastattelijoiden kokemattomuus onkin saattanut vaikuttaa siihen, että joiltakin isiltä saatiin melko pinnallisia vastauksia. Paunonen ja Vehviläinen-Julkunen (2006, 217) muistuttavat myös, että tutkittava ei aina ole rehellinen, vaikka niin oletetaan. Haastattelutilanteessa tutkittavat saattavat jättää olennaisia asioita kertomatta, muunnella totuutta, muistaa väärin tai he pyrkivät vastausta antaessaan miellyttämään tutkijaa.

Olimme molemmat mukana haastattelutilanteessa. Toinen haastatteli ja toinen kirjasi pääkohtia haastattelusta tietokoneelle. Pääkohtien kirjaamisella varmistettiin vastausten tallentuminen siltä varalta, että nauhurin kanssa olisi tullut ongelmia. Nauhat osoittautuivat selkeiksi äänenlaadultaan ja nauhuri toimi hyvin. Päätöksellä molempien mukanaolosta haastattelussa yhtenäistimme haastatteluiden kulun, oli kumpi tahansa haastattelemassa. Kerroimme ennen haastattelua molempien läsnäolon haastattelussa ja varmistimme vielä ennen haastattelua, että tämä järjestely sopi isälle. Pyrimme haastattelutilanteissa asettautumaan siten, että kirjaaja oli syrjemmässä itse haastattelutilanteesta. Tällä tavoin halusimme minimoida haastateltavan mahdollinen häiriintymisen tai kiusaantumisen.

Pyysimme luvan haastateltavilta vielä ennen haastattelun alkua nauhurin käyttöön. Kaikki isät suostuivat tähän. Nauhuri toimi moitteettomasti ja nauhat riittivät jokaisen haastateltavan kohdalla. Koska nauhuri toimi moitteettomasti, haastattelun aikana kirjatut pääkohdat jäivät vähemmälle huomiolle litteroinnin yhteydessä.

Haastattelurunko oli pääosin toimiva. Jälkeenpäin huomasimme, että kaikki haastattelukysymykset eivät olleet tarpeellisia. Esimerkiksi isien iällä ja koulutustiedoilla ei ollut merkitystä loppujen lopuksi, koska tässä työssä ei ollut tarkoitus analysoida niiden yhteyttä vastauksiin.

Haastatteluihin osallistuneiden määrä oli riittävä. Kolmannen haastattelun jälkeen aineistossa alkoi toistua samat piirteet eikä uusia piirteitä juuri enää noussut esille. Tällöin puhutaan kylläntymisestä (Mäkelä 1998, 52). Osa isistä oli ollut mukana toiminnassa usean vuoden ajan ja yksi isä oli osallistunut vain kerran isä-lapsi-toimintaan. Tämä saattaa vaikuttaa vastauksiin, koska isillä oli hyvin erilainen kokemusten määrä isä-lapsi-toiminnasta. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on kuitenkin kuvata ilmiötä koko moninaisuudessaan siellä missä se esiintyy (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 2006, 216).

6.6 Ammatillisen kasvun ja opinnäytetyöprosessin arviointia

Yhteinen opinnäytetyöprosessi lähti varsinaisesti käyntiin syksyllä 2009. Sitä ennen olimme suunnitelleet tekevämme opinnäytetyön yksin, mutta yhteinen kiinnostuksen kohde saattoi meidät saman työn äärelle. Huomasimme pian parityöskentelyn vahvuudet ja heikkoudet. Vahvuutena prosessin eri vaiheissa on ollut toisen antama tuki ja kannustus. Parityöskentely on antanut mahdollisuuksia vertailla näkökulmia ja voidaan sanoa, että keskinäinen pohdinta on tuottanut jopa enemmän kuin kahden ihmisen ajatusvirran. Tämän ansiosta olemme pystyneet miettimään aihettamme laajemmin ja monipuolisemmin. Heikkoutena voidaan kuitenkin pitää ajankäytön mahdollisuuksia. Yhteinen tekstin tuottaminen vie enemmän aikaa kuin itsenäinen kirjoittaminen. Toisaalta myös yhteisen ajan löytäminen voi olla välillä haastavaa. Aikaa vie myös näkemuserojen vertailu ja perustelu.

Opinnäytetyön aihe palvelee meitä hyvin tulevana terveydenhoitajina. Aihe on ajankohtainen alallamme, koska isän rooli on murroksessa. Tämä aiheuttaa epävarmuutta isien itsensä kohdalla johtuen yhteiskunnan vaihtelevista käsityksistä ja odotuksista. Työn avulla olemme saaneet kosketuksen isien aidoista ajatuksista isyyteen liittyen. Näin meidän on helpompi terveydenhoitajina kohdata isiä ja vastata heidän tarpeisiinsa. Kun asiakkaan kanssa pystyy luomaan luottamuksellisen sekä avoimen vuorovaikutussuhteen, pystymme paremmin tukemaan heidän terveyttään ja näkemään isien tilannetta kokonaisvaltaisemmin. Osaamme myös ottaa huomioon ympäristön vaikutukset ja mahdollisuudet terveyteen ja hyvinvointiin.

Aiheen työstämisen aikana isän ja lapsen välisen yhdessäolon tärkeys on selkiytynyt. Yhdessä vietetyllä ajalla on kauas kantoisia vaikutuksia sekä isälle että lapselle ja koko perheelle. Isän emotionaalinen kiintyminen lapseen edistää isän ja lapsen välistä suhdetta, mutta myös parisuhdetyytyväisyyttä että perheen hyvää oloa. Isien ja lasten välistä suhdetta on erityisen tärkeää tukea, esimerkiksi kannustamalla yhteiseen toimintaan, koska sillä on ennaltaehkäisevä vaikutus perheiden pahoinvointiin. (Halme 2009a, 29–33.)

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme saaneet valmiuksia kehittävään työotteeseen, josta on apua työelämässä kun vastaamme tulevaisuuden haasteisiin. Tutkimuksen tekemisen lisäksi olemme ymmärtäneet kehittämisen ja moniammatillisen yhteistyön tärkeyden. Tulemme työskentelemään alalla, joka vaatii oman osaamisen päivittämistä ja ajan hermoilla pysymistä. Taitomme ovat kehittyneet työskennellessä eri työtahojen kanssa kuin ryhmässäkin.

Työskentely on tarjonnut oppimiskokemuksen myös vuorovaikutuksellisesta kanssakäymisestä. Parityöskentely on opettanut meitä kommunikoimaan rakentavasti ja perustellusti sekä toista kunnioittaen. Olemme yhdessä oppineet antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta, joka tulee olemaan tärkeä taito myös työyhteisössä ja työelämässä. Olemme käyneet läpi myös itsearviointia ja pohtineet omia kehittämisen aiheita. Parityöskentelyn aikana olemme oppineet paljon omista työtavoista sekä ryhmätyötaitoistamme. Stressi, kiire ja työn vaativuus on saanut meidät miettimään omia toimintatapojamme ja ymmärtämään sen, että asioita voidaan tehdä monella eri tavalla. Kaikki tavat voivat olla lopulta yhtä hyviä, mutta vertailu vain vie välillä paljon aikaa, jotta yhteinen ratkaisu saadaan aikaiseksi. Joustavuutta kuitenkin aina tarvitaan niin tällaisen työn tekemisessä kuin myös työelämässä.

7 JATKOTUTKIMUSAIHEET

Yhteistyötahon toiveena oli, että tässä opinnäytetyössä olisi käsitelty myös toiminnanvetäjän roolia isien näkökulmasta. NMKY oli aiemmin pohtinut, miten isät kokevat ohjaajien vaihtuvuuden, sukupuolen, roolin ja persoonan. Tästä saisi uuden opinnäytetyön aiheen, joka palvelisi myös isä-lapsi-toimintaa kokonaisuutena. Kokonaisuutta palvelisi myös suoraan lapsilta kerätyt kokemukset isä-lapsi-toiminnan ohjaajista.

Koska tässä opinnäytetyössä kuvattiin kokemuksia vain isien näkökulmasta, kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi olisi tärkeää huomioida myös lasten omat kokemukset isä-lapsi-toiminnasta. Näin isä-lapsi-toimintaa voitaisiin kehittää kokonaisvaltaisemmin, kun kummankin osallistujapuolen näkökulmat tulevat esille.

Mielenkiintoista olisi saada tutkimustietoa myös siitä, minkälaisia vaikutuksia isä-lapsi-toiminnalla on mukana olleiden lasten oman vanhemmuuden muodostumiseen. Vertailussa voisi olla aikuisia, jotka ovat olleet mukana lapsena isä-lapsi-toiminnassa sekä aikuisia, jotka eivät ole olleet lapsena mukana isä-lapsi-toiminnassa. Näin voitaisiin vertailla, onko isä-lapsi-toiminnassa mukana olevilla erilainen käsitys vanhemmuudesta kuin niillä, jotka eivät ole olleet mukana toiminnassa.

LÄHTEET

- Airola, Marja & Tarsalainen, Anne 2003. Perheessä on voimaa. LK-kirjat. Jyväskylä: Gummerus.
- Alasuutari, Maarit 2006. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa & Helena Rasku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 70–90.
- Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Eirola, Raija & Friis, Leila 2001. Lapsiperheiden arjenhallinta: Videoavusteinen perheohjaus. Teoksessa Anna-Maija Pietilä, Katri Vehviläinen-Julkunen, Arja, Häggman-Laitila ja Hanna-Mari Saastamoinen (toim.) Preventiivinen perhehoitotyö. Terveyttä edistävien työmenetelmien arviointia Lapsiperhe-projektissa. Kuopio: Kuopion yliopisto, Hoitotieteen laitos, 75–114.
- Etene i.a. Terveystieteiden yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 1. Viitattu 11.12.2009 <http://www.etene.org/dokumentit/EteneFIN.pdf>
- Halme, Nina 2009a. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo. Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Väitöskirja. Tampere. Saatavana verkkojulkaisuna: <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7794-2.pdf>.
- Halme, Nina 2009b. Luento isyyden haasteista. Perheessä on voimaa. Kulttuuritalolla. Helsingissä 4.11.2009.
- Heiskanen, Tarja 2004. Rakastavat vanhemmat lapsen parhaat valttikortit. Mielenterveys (1), 6-11.
- Helsingin NMKY i.a. Viitattu 27.11.2009. <http://www.hnmky.fi>
- Hermanson, Elina 2007. Lapsiperheen oma kirja. Terveys syntymästä kouluikään. Helsinki: Duodecim.
- Hietanen-Peltola, Marke & Suontausta-Kyläinpää, Sirkku 2009. Perhe- ja verkostotyöskentely kouluterveydenhuollossa. Teoksessa Pekka

- Larivaara, Sirpa Lindroos & Taina Heikkilä (toim.) Potilas, perhe ja perusterveydenhuolto. Helsinki: Duodecim, 155–164.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Haastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huttunen, Jouko 2010. Isyyteen sitoutuminen ja sen merkitys miehelle. Suomen lääkärilehti (3). Viitattu 23.3.2010. <http://www.fimnet.fi/cgi-cug/brs/artikkeli.cgi?docn=000033389>
- Hyvärinen, Salla 2007. Vanhemmuus ja parisuhde pikkulapsiperheessä. Teoksessa Annukka Armanto ja Paula Koistinen (toim.) Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Tammi, 354–361.
- Isä-lapsi-hanke 2010. NMKY-järjestöjen isä-lapsi-toimintaa- isä-lapsi-hanke. Viitattu 20.3.2010. <http://www.isa-lapsi.fi/content/view/189/136/>
- Isä-lapsi-toiminta 2009. NMKY-järjestöjen isä-lapsi-toimintaa. Viitattu 27.11.2009. <http://www.isa-lapsi.fi>
- Jalkanen, Anna 2007. ”Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla” Osallistuminen isä-lapsi-toimintaan ja sen merkitys isille ja perheille. Pro gradu. Jyväskylä. Viitattu 3.12.2009. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18444/URN_NBN_fi_jyu-200803311308.pdf?sequence=1.
- Jokinen, Kimmo. Perhe-elämää. Suomi 2007. Asiantuntijahaastattelu. Ylen avoin yliopisto. YLE. Viitattu 20.11.2009. <http://yle.fi/teema/ylenavoin/jakso.php?id=390>.
- Kansalaisjärjestöt 2006. Viitattu 26.9.2010. <http://www.kansanvalta.fi/Etusivu/Jarjestotjayhteisot/Kansalaisjarjestot>
- Kansanterveyslaki 28.1.1972/66. Viitattu 25.9.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>

- Kauppila, Johanna & Sipilä, Sari 2007. Isät neuvolassa: isien kokemuksia neuvolasta saadusta tuesta ja ohjauksesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Helsinki. Diakoninen sosiaali, terveys- ja kasvatustieteiden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Keinänen, Eero 2002. Aktiivisen isyyden tukeminen. *Terveystieteiden tutkimus* (8), 28–30.
- Kiijärvi-Pihkala, Marja 2009. Isä-lapsi-hanke. Bikva-arvioinnin tuloksia. MKP aikamatka.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kyngäs, Helvi & Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi. *Hoitotiede* 11 (1), 3–11.
- Laaksonen, Sami 2009. Isä-lapsi-leiri vertaistoimintana. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Lasten Kaste i.a. Lasten, nuorten ja perheiden Kaste - kohti parempia palveluita. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 26.9.2010. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/ohjelmat/kaste/lasten
- Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma 2009. Hallituksen politiikkaohjelma. Viitattu 25.9.2010. http://www.vn.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/lapset/ohjelman-sisaeltoe/HPO_Lapset_HSA2007.pdf
- Lehtoranta, Hanna & Terhosalo, Teija 2009. Isäksi kasvaminen ensimmäisen lapsen odotuksen aikana: Miesten kokemuksia isäksi tulemisesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Lahti. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Lewis, Jane 2003. Design issues. Teoksessa Jane Ritchie ja Jane Lewis (toim.) *Qualitative research practice. A guide for social science students and researchers*. London: Sage Publications. 47–76.
- Lindroos, Sirpa & Hyypiä, Marja-Leena 2009. Perhekeskeinen neuvola. Teoksessa Pekka Larivaara, Sirpa Lindroos ja Taina Heikkilä (toim.) *Potilas, perhe ja perusterveydenhuolto*. Helsinki: Duodecim, 138–154.

- Mesiäislehto-Soukka, Helinä 2005. Perheenlisäys isien kokemana: fenomenologinen tutkimus. Oulun yliopisto. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos.
- Mäkelä, Klaus 1998. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Klaus Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 42–61.
- Paunonen, Marita & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2006. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Helsinki: WSOY.
- Rimpelä, Matti 2005. Kunnan kansanterveystyö terveyden edistäjänä 2. Kansanterveysvastuu ja ydintehtävät. Suomen lääkärilehti (45), 4651–4655.
- Risikko, Paula 2010. Lapsiperheiden hyvinvointi ja kolmannen sektorin mahdollisuudet tukea lapsiperheiden arkea. Vauva tulee kotiin – seminaari. Lappeenranta 26.1.2010. Viitattu 27.9.2010.
www.martat.fi/@Bin/.../Ministeri+Paula+Risikon+esitys+26.1.2010.ppt
- Seppä, Marko 2001. Sokean isän tuntemuksia ja ajatuksia isyydestä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu–tutkielma.
- Snape, Dawn & Spencer, Liz 2003. The foundations of qualitative research. Teoksessa Jane Ritchie & Jane Lewis (toim.) Qualitative research practice. A guide for social science students and researchers. London: Sage Publications. 1-23.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2001. Terveys 2015-kansanterveysohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2001:8. Viitattu 26.5.2010.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42733&name=DLFE-6215.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2006. Perhepolitiikka Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2006:12. Viitattu 25.9.2010.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7153.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:24. Viitattu 31.3.2010.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name

=DLFE-

3639.pdf&title=Isat_ ja_ isyyden_ tukeminen_ aitiys_ ja_ lastenneuvol
oissa_ fi.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö 2009. Kaste-ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2008-2011. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:9. Viitattu 26.9.2010. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7533.pdf

Sutinen, Päivi 2005. Vanhempana ja aikuisena uusperheessä. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Väitöskirja.

Säkjäarvi, Sirkka 2008. Mitä kuuluu isä? Mannerheimin Lastensuojeluliiton isäkyselyn tulokset. Sosiaalikehitys Oy. Viitattu 25.11.2009. www.mll.fi.

Tamminen, Tuula 2004. Olipa kerran lapsuus. Helsinki: WSOY.

Taskinen, Sirpa; Kokko, Anna & Lammi-Taskula, Johanna. 2008. Meille tulee vauva. Opas vauvan odotukseen ja hoitoon. Helsinki: Stakes.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vanhemmuuden roolikartta i.a. Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. Viitattu 27.9.2010.

http://www.vslk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=11

Viljamaa, Marja-Leena 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 25.9.2010. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13356/9513914275.pdf?sequence=1>.

Vuori, Jaana 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Ilana Aalto & Jani Kolehmainen (toim.) Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 29–64.

Liite 1: Haastattelurunko ja –teemat

Taustatiedot

- isän ikä
- koulutus
- lasten lukumäärä ja ikä
- perhetilanne

1. Isien ajatukset isyydestä

- Millaisia ajatuksia isyydestä ja isän tehtävästä
- Mitä asioita lapsi tarvitsee/ odottaa isiltä
- Miten isä kokee oman isyytensä

2. Isien odotukset isä-lapsitoiminnasta

- Miksi lähditte mukaan toimintaan
- Mitä kautta sait tiedon NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta
- Millaisia odotuksia oli toiminnasta, mitä odotit saavasi toiminnalta

3. Isien kokemat hyödyt isä-lapsi-toiminnasta

- Millaisissa toimintamuodoissa olette olleet mukana
- Kuinka kauan olette olleen mukana toiminnassa
- Mitä isänä olet saanut toiminnalta
- Mitä koet lapsesi saaneen toiminnalta
- Miten toiminta on vaikuttanut teidän väliseen suhteeseen

4. Kehittämisehdotukset

- Millä tavoin sinun ja lapsesi suhdetta voisi edelleen vahvistaa
- Mitä olisit vielä kaivannut NMKY:n isä-lapsi-toiminnalta

Liite 2: Saatekirje

Arvoisa Isä!

Opiskelemme terveydenhoitajiksi Diakonia-ammattikorkeakoulussa Helsingin toimipisteessä. Teemme opinnäytetyötä aiheesta: Isä-lapsi-toiminta osana isän ja lapsen välisen suhteen tukemista; isien kokemuksia Tampereen NMKY:n isä-lapsi-toiminnasta. Tämän tutkimuksen avulla haluamme kartoittaa, miksi isät ovat lähteneet toimintaan mukaan, mitä isät ja lapset ovat saaneet toiminnalta sekä mitä isät vielä toivoisivat isän ja lapsen välisen suhteen parantamiseksi. Tämän työn kannalta juuri Te isänä olette tärkeässä asemassa, koska haluamme kartoittaa Teidän kokemuksianne isä-lapsi toiminnasta. Tämä tutkimus tulee olemaan osana NMKY:n isä-lapsi-hanketta. Tutkimustuloksia käytetään osana isä-lapsi-toiminnan kehittämisprojektia.

Tarkoituksena on järjestää yksilöhaastattelu, jossa keräämme Teidän näkemyksiänne toiminnasta. Haastattelu toteutetaan Tampereen NMKY:n tiloissa helmikuussa. Haastattelu kestää noin tunnin ajan ja teemoina ovat: Isän tehtävä lapsen elämässä, isien odotukset isä-lapsi-toiminnasta, isien kokemat hyödyt toiminnasta isän ja lapsen välisessä suhteessa sekä mitä isät vielä kaipaavat suhteen tukemiseen. Haastattelu nauhoitetaan äänitallenteelle suostumuksellanne.

Haluamme korostaa, että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja se tapahtuu nimettömästi, jolloin henkilöllisyytenne ei missään vaiheessa paljastu. Tutkimustuloksissa vastauksen antajaa ei kuvailla tai anneta muutenkaan tunnistettavia tuntomerkkejä. Kaikki haastattelumateriaali käsitellään luottamuksellisesti ja hävitämme sen asianmukaisesti tutkimuksen jälkeen.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi!

Lisätietoa tutkimuksesta saatte ottamalla yhteyttä allekirjoittaneisiin.

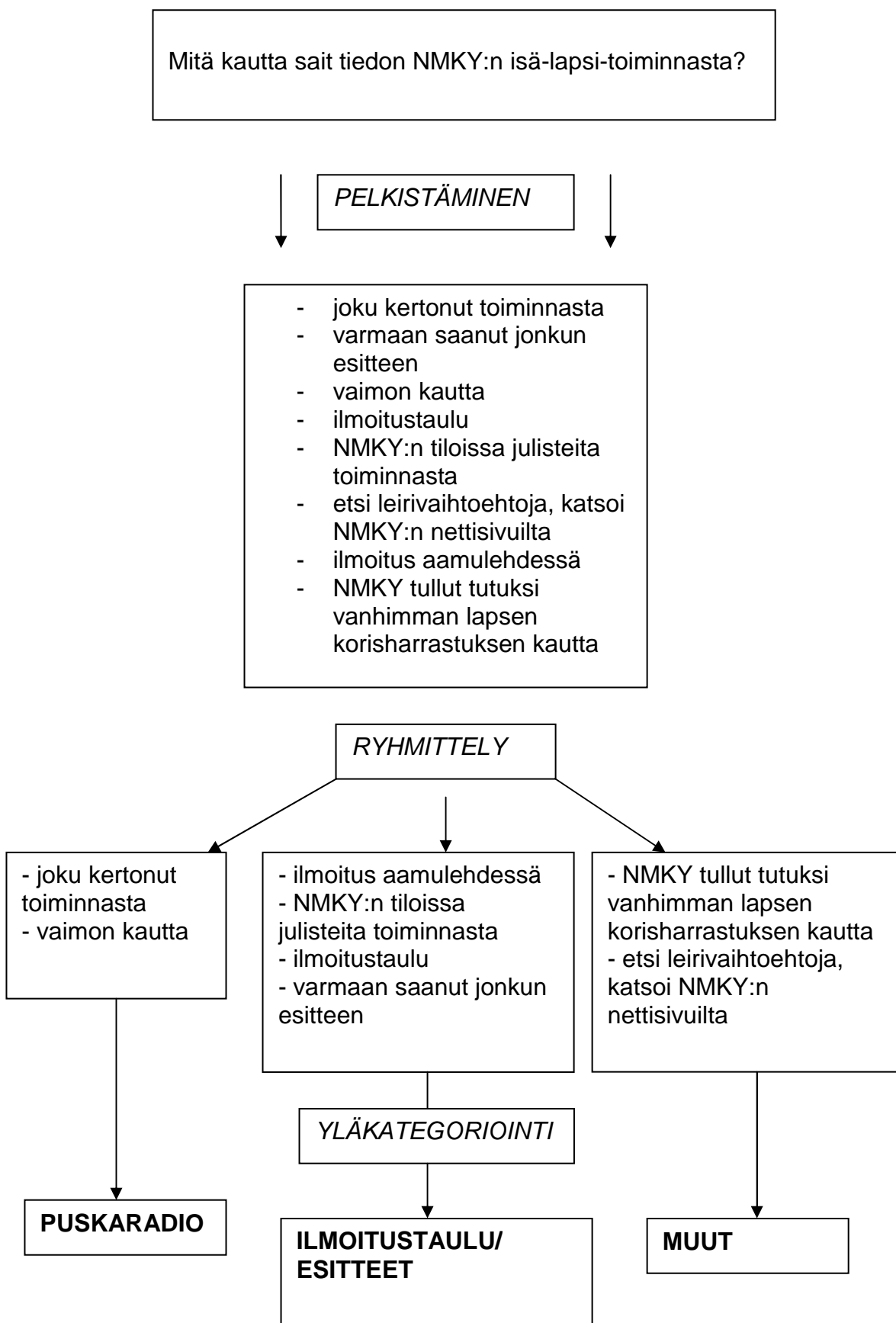
Riikka-Mari Teittinen

riikka-mari.teittinen@student.diak.fi

Niina Väyrynen

niina.vayrynen@student.diak.fi

Liite 3: Esimerkki induktiivisesta analyysistä

Liite 4: Vanhemmuuden roolikartta

